ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1,209   Կ. ՊՈԼԻՍ.   ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1900, ՍԵՊՏ. 26—9 ՀՈԿՏ.   15 Ճէմ. իւլ ախ. 1318   26 Էյլուլ 1316   Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1,209

«بوزانتيون»
ارمنيجه يومى و سياسى غزته، صاحب امتياز و مدير مسئول
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه سى بابعالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نومرولى
دائره مخصوصه ده در

20 ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

20 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
PUŽANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djuddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ   ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ   ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԱԶԳ. ՆԻՒԹԵՐ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՐԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արձակուրդները լմննալու մօտ են, ու տղաք պիտի վերադառնան վարժարան՝ ֆիզիքապէս կազդուրուած ու մտքով թարմացած. գէթ այսպէս կ՚ըսենք մենք, համոզուած գոյացուցած ըլլալով թէ՝ մանկավարժական լաւագոյն դրութեան կ՚հետեւինք. Թողլով որ դպրոցի տղաք մի քանի ամիս հոս ու հոն թափառին՝ իրենց ուզած ընկերներով եւ ուզած ձեւով զբօսնելով, ամէն հսկողութենէ զերծ է ազատ ու ապահով։

Մեր մանկութեան ատեն ամբողջ Յունիս և Յուլիս ամիսներն և երբեմն ալ Օգոստոսը վարժարանի մէջ անցընել յետոյ՝ երբ մեծ շնորհ մը կ՚ընդունէինք մէկ կամ երկու շաբթուան արձակուրդը, զոր հոգաբարձութիւնը կ՚որոշէր աւելի՝ այգեկութքի եղանակին ու այլ այս կարգի պարագաներ հաշուի առնելով, քան թէ մանկավարժական նկատումներով։ Անգամ մը, կ՚յիշեմ, մեզ շատ անօրինակ և աբաւքոյ կարգի բան մը թուեցաւ երեք շաբթուան արձակուրդ մը, զոր չեմ գիտեր հոգաբարձութիւն մը ինչպէս համած էր շնորհել. բայց միայն արձակուրդի համար չէ որ կծծի էին հին հոգաբարձուները. մեր աշխատութեան չափն ալ սովորաբար շատ ծանր էր, օրը 6—7 դաս, շաբաթօրն ալ մէկտեղ, առանց հաշուելու առտնամարզանքի, շարադրութեան պէս կարգ մը պարտականութիւններ, որք իբր ուրոյն դաս չէին նկատուեր այդ ժամանակ։

Սակայն, հետզհետէ նոր ըմբռնումներ ու աւելի լայն գաղափարներ սկսան հիմնովին բարեփոխել մեր ընդունած տեսութիւններն ու հետեւած կրթական դրութիւնը, և հիմակ ոչ միայն դասերու թիւը մեծապէս զեղչուած և պարտականութիւններն ալ համեմատաբար աւելի դիւրատար ու հաճելի են, ոչ միայն մարմնամարզի ու զբօսանքի մասնաւոր կարեւորութիւն և ուշադրութիւն կ՚ընծայուի, այլ եւ ամառնային արձակուրդն $2\frac{1}{2}$—3 ամսուան վերածուած է, և բաց աստի, Զատկի, Ծննդեան ու Բարեկենդանի առթիւ շաբաթական արձակուրդներ կ՚վայելեն ուսանողներ։ Ա՛լ չհաշուենք շաբաթ օրուան կէս աւուր արձակուրդն և այն ամէն մեծ ու փոքր տօներն որք ամսին անգամ մը կ՚պատահին գոնէ։ Այսօր եթէ հոգաբարձութիւն մը փորձուէր Յունիսի 15էն անդին շարունակել վարժարանը, գիտէ՞ք, ի՛նչ անհուն անհանդուրժ աղմուկ ու քննադատութիւններ պիտի յարուցանէր իր շուրջ. պիտի ըսէինք թէ՝ պարզապէս մանուկները կ՚սպաննեն այս անտանելի տաքին չարաչար աշխատցնելով. թէ՝ կրթական գործէն բնաւ չեն հասկնար, չուկայի տգէտ մարդիկ են, ու առանց լուր ունենալու մանկավարժութեան ու ժամանակին պահանջումներէն, ելեր են դպրոց կառավարելու, ևն. ևն.։ [*]

Բայց արդի ուղղութեան ի նպաստ մէջ բերուած այնքան փաստերու եւ տեսութիւններու հակառակ՝ ծնողներու մեծ մասն՝ ան ալ ընդհանրապէս խորհող դասակարգի մարդիկ, այնքան գոհ չեն այս երկար արձակուրդէն և շարունակ գանգատներ կ՚ընեն այդ մասին, նախամեծար համարելով հին դրութեան վերահաստատուիլը։ Արդ երբ հանրութիւնը կացութենէ մը կ՚գանգատի, իր դժգոհութիւն ամբողջութեամբ արդարացի ալ չըլլայ, հիմ մը կ՚ունենայ շատ անգամ և այս պարագային ալ եղած դիտողութիւնները կ՚արժէ նկատողութեան առնել։

Անշուշտ հինը լաւ չէր գէթ ոչ մէկ տեսակէտով. ո՛ և է նկատողութեամբ կարելի չէ պնդել թէ ամառուան տաքին մատաղ սերունդը մտաւոր աշխատութեան մ՚ենթարկուած թուլնայ ու խամրի. բայց նորն ալ մեր կարծիքով մեծ առաւելութիւն մը չի ցուցներ հինին վրայ և հեռի է յառաջ բերելէ այն բարերար արդիւնքներն որք իրեն կ՚վերագրուին կամ կ՚սպասուին իրմէ։ Հոս ալ երեւոյթն է որ մեզ կ՚խաբէ։ Մեր կ՚պահանջենք որ տղաքը տաքին չաշխատին հանգիստ ընեն, այդ շատ ճիշդ է, բայց զանոնք աշխատութենէ ազատ թողելով ֆիզիքապէս ու մտաւորապէս թարմանալու ուժովնալու յարմար վիճակի մը մէջ կ՚դնե՞նք, թէ աշխատութիւնն աւելի վնասակար ու վտանգաւոր կացութեան մը կ՚ենթարկենք։

Եւրոպական երկիրներու մէջ ուր վարժարաններն երկար արձակուրդներ ունին և որոց ուղղութեան հետեւիլ կ՚կարծենք, եթէ մօտէն այնքան տեղեակ ալ չըլլամ, չեմ յուսար որ մանուկները դպրոցէ դուրս ընտանիքի մէջ կամ այլուր, մերիններուն հետ միեւնոյն պայմաններու մէջ գտնուին։ Դիտենք անգամ մը թէ՝ դպրոցի տղաք ի՞նչպէս և ո՞ւր կ՚անցընեն արձակուրդը, կա՞յ իրենց ամէն մէկ շարժումին, խօսքին ու ընթացքին հետեւող ու հսկող աչք մը. ամբողջ օր մը կամ օրեր տան մէջ առանձին չեն կրնար մնալ բնականաբար. ո՛չ զբաղելու յարմար առարկայ պիտի գտնեն ու ո՛չ ընկեր. նաեւ շատ անգամ դիւրագրգիռ մայրն ու պարագաներ, տղուն ներկայութեամբ իրենց հանգիստը վրդոված տեսնելով, դուրս կ՚վտարեն զինք և հետեւաբար ինք ալ կ՚երթայ փողոցը կամ ուրիշ տեղ իր ճաշակին յարմար զբաղում ու ընկեր գտնելու։ Այդ ընկերութիւններ սովորաբար անոնք են որոցմէ ամբողջ տարւոյն մէջ ուսուցիչը կեանք ու հոգի տուած էր զինք զգուշացնելու ու հեռացնելու համար. տղան վրայ կուտայ շատ անգամ բարեկրթութիւնն ալ, բարոյականն ալ ու անշուշտ առողջութիւնն ալ, չըսենք աւելին։ Իմ ուսուցչական կեանքիս մէջ դիտած եմ որ ամէնէն օրինակելի տղաքն անգամ բան մը կորսուած են արձակուրդի մէջ։ Այդ միջոցին ամէնէն չար օրինակները տեսած, ամէնէն գէշ խօսակցութիւններու վարժուած ու ամէնէն վատթար ունակութիւններ ստացած են սովորաբար, ու այնպիսիներ՝ որք ամբողջ ամիսներու մէջ հազիւ քիչ ու շատ չակուած էին, վերամուտին անուղղայ ըսուելու աստիճան աւրուած կ՚ըլլային ընդհանրապէս։ Շատ մը ծնողներ որք այս հետեւանքները գիտեն հաշուել, իրենց տղաքն անոնցմէ հեռի պահելու ու քիչ շատ հսկողութեան մ՚ենթարկելու համար արհեստի կ՚ղրկեն։ Այս միջոցն ալ չեմ կարծեր որ անպատեհութիւններէ զերծ ըլլայ, նկատելով որ շատ քիչ կ՚գտնուին այնպիսի արհեստաւորի խանութներ, որք թէ՝ առողջապահութեան և թէ մանաւանդ բարոյականի տեսակէտով յանձնարարելի միջավայրեր ըլլային մանուկներու համար։ Շուկայի մէջ եղած խօսակցութիւնները, անհարկի կատակներն ո՛չ նուազ կ՚ապականեն տղուն հոգին, որքան փողոցի ընկերութիւնները։ Վարժարաններու վարչութիւնները լաւ կ՚ընեն վերամուտի առթիւ այս կէտերը նկատողութեան առնելով, և յառաջիկայ շրջանին համար ըստ այնմ կարգադրութիւններ ընելով։ Իրաւ կրնան առարկել թէ վարժարանի փակ գտնուած միջոցին ո՛ և է պատասխանատուութիւն չունին, բայց ո՞չ առաջքէն իրենց բարոյական ու նիւթական ամբողջ զոհողութեան արդիւնքն է որ կ՚վտանգուի ու կ՚կորսուի այսպէս, և յետոյ փողոցի կեանքով խմորուած այդ տարրը մեծ մասամբ նորէն մուտ չպիտի՞ գտնէ վարժարանին մէջ, ու վերջապէս, եթէ ոչ իբր պաշտօնական մարմին գէթ իբր հասարակութեան մի անդամը, պարտաւոր չէ՞ն խորհիլ մեր նոր սերնդին վերաբերեալ այսքան կարեւոր խնդրոյ մը մասին։

Պէտք է խոստովանիլ սակայն որ խնդրոյն լուծում տալու համար գործնական ու բանաւոր կարգադրութիւն մ՚ընել շատ դիւրին բան չէ. առաջարկուած ամէն միջոց կարգ մը անպատեհութիւններ ու դժուարութիւններ պիտի ունենայ անշուշտ. կրնայ երեւակայուիլ զոր օրինակ որ տղաք խմբովին գիւղագնացութիւն մը կատարեն. ամէնէն օգտակար տնօրինութիւնը, բայց ամէնէն անգործնականը նաեւ. որովհետեւ թող որ շատ մը տեղերու համար յարմար ու նպաստաւոր պայմաններ կ՚պակսին առ այդ, նիւթապէս ալ անկարելի է մեզ համար որ հազար դժուարութեամբ կրնանք հոգալ վարժարաններու ծախքը ու գանձել սովորական տարեթոշակները։ Տեղւոյս Ազգ. վարժարանի հոգաբարձութիւնը խորհած էր այս տարի արձակուրդի պահուն բաց պահել վարժարանն և պաշտօնեայ մ՚ալ նշանակել, աշակերտներէն կամաւոր կերպով դպրոց եկողներն օգտակար ժամանցներով կամ քաղաքէն դուրս մօտակայ զբօսավայրեր պտոյտի տանելով զբօսցնելու։ Այս կարգադրութիւն կատարելագործուելով կրնայ շատ մը տեղերու համար օգտակարապէս գործադրուիլ։ Թերեւս կարելի է այսպիսով օրուան մէջ ժամ մը ու աւելի յատկացնել օգտակար ու հաճելի ընթերցումներու. կարելի է մասնաւոր վարպետ մը կարգելով օրուան որոշեալ մի մասին մէջ փափաքողներուն արհեստ մ՚ալ սովրեցնել, յարմար ժամերու մէջ միասին երգել. մանկական փոքրիկ հանդէսներ սարքել, հրահանգիչ խաղեր, մարմնամարզ ու պտոյտ կրնան գեղեցիկ կերպով լրացնել արձակուրդի այս ծրագիրը. վերջապէս տեղային պայմաններու յարմար դեռ կարգ մը բաներ կրնան խորհուիլ ու գործադրուիլ եթէ միայն կամք ու բարեհաճութիւն ունենանք։

Այնթապ.   ՆԱԶԱՐ

[*].—Պոլսոյ մէջ, տարեկան արձակուրդն Յուլիս 15էն մինչեւ Սեպտ. 1 է, տեղ տեղ՝ աւելի կարճ։ Եթէ Այնթապ այգիներն ունի, Պոլիս ալ գիւղագնացութիւնն ունի։   Մ. Խ.

ՓՈՔՐ ԱՍԻՈՅ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐԵՐԸ

Շատեր զգացած ըլլալու են մինչեւ ցարդ երկրի մը հանքային ջուրերու առատութեան բնակչաց վաճառականութեան և առողջութեանը նկատմամբ ունեցած ազդեցութիւնը։ Ցաճախ կ՚լսենք թէ այս ինչ հիւանդն յօդացաւէ և կամ ստամոքսի խանգարումէ տառապելով՝ Քարլսպատի, Վիշիի և կամ Քոնթրէքսէվիլի ջուրերը գացած է, հազարաւոր են Ամերիկացիներն որք այս նպատակաւ Եւրոպա կ՚ճանապարհորդեն։

Հիւանդը՝ ջուրին ընտիր ըլլալուն և կամ այս ինչ բարեհամբաւութիւնն ունենալուն չափ ալ՝ բաղնիքի շէնքերուն մաքրութիւնը, կանոնաւորութիւնը, սպասաւորաց քաղաքավարութիւնը կ՚փնտռէ։ Հանքային ջուրի աղբիւր ունենալ չի բաւեր. մեծ գումարներ պէտք է զայն շահագործելու։

Չկայ երկիր մը որոյ բնական ջուրի կեդրոններն այնքան բազմաթիւ ըլլան որքան Ասիական Տաճկաստան։ Հին Պոնտոսի փառաւոր ափունքներէն եւ Անդրատաւրոսի հրաշալիչ գագաթներէն սկսեալ՝ Տաւրոսի շղթային եւ Միջագետքի դաշտերուն միջոցաւ մինչ Հնդկային Ովկիանոսը տարածեալ հին քաղաքակրթութեանց ճոխ բնակավայրը՝ հիւանդներու բնական ապաստարան մ՚ալ է։ Թէեւ Եւրոպական Տաճկաստանն ալ շատ վար չմնար այս մասին, և Թեսալիայի ծոցէն մինչ Էյլէսի հրուանդանը շարունակող Հիւսիսային Արքիպեղագոսի ծովեզերքն և կամ շրջականները, Թրացիական և Աղեքսանդրեան դաշտերէն ի վեր, տաք ջուրի կեդրոններ եղած են։ [Therma—տաք—նշանակալից խորհրդաւոր բառ մ՚է անշուշտ]։

Հանքային ջուրերը սովորաբար՝ երկաթային և ծծմբային կ՚ըլլան։ Առաջինները մեր արիւնը կ՚զօրացնեն, իսկ միւսները կ՚բարւոքեն մեր մորթին և ոսկորներու բաղադրութիւնը։ Ուրեմն Փոքր Ասիա բնապէս հարուստ եղած ըլլալու է երկաթի և ծծմբի հանքերու տեսակէտով։ Արուեստներու և քիմիական գործողութեանց մէջ երկուքն ալ մեծ դեր ունին, մին ամէն գործիքներու և մեքենաներու հիմնական տարրը կ՚կազմէ, երկրորդն ամենակարեւոր թթուին արմատն է։

Արեւմուտքի գիտունները շատոնց ի վեր եւրոպական ջուրերուն բաղադրութիւնը զննած և հաւաքած են։ Մեր մէջ տարրալուծական և աշխարհագրական ճիւղերը նոր մտած մ՚ստացած ըլլալուն՝ շնորհիւ կայսերական ուսումնասէր հոգածութեան՝ մեր մօտերը գտնուած ջուրերուն նկատմամբ յստակ գաղափար մը կրնանք կազմել։ Նպատակս Փոքր Ասիոյ բոլոր կեդրոնները համրել չէ, այս անկարելի պիտի ըլլար, որովհետեւ ոչ թէ միայն Սալնամէներու նայելով գլխաւոր հանքերուն թիւը հազարը կ՚անցնի, բայց գրեթէ չկայ քաղաք մը, մինչ իսկ գիւղ մը, որոյ շուրջն երկու երեք աղբիւրներ չգտնուին, որով՝ երբ ընդհանուր գաղափար մը կազմել ուզենք՝ պիտի ըսենք թէ հազարաւոր են։

Նշանաւոր ջուրերուն զատ զատ քիմիական բաղադրութիւնն ալ չպիտի նկարագրենք. զի այս աշխատութիւն թէ երկար պիտի տեւէր և թէ մի միայն քիմիագէտներն ու բժիշկները պիտի հետաքրքրէր։ Միայն կը փափաքինք որ մեր հանրութիւնը գիտնայ թէ իր բնակած երկիրը՝ բնական բիւրաւոր հարստութիւններէ զատ՝ մեծ գումարներ սահեցնելու յատկութիւնն ունեցող հանքային ջուրեր կը պարունակէ։

Մինչեւ ցարդ Եալովայի եւ Պրուսայի ջերմուկները համբաւ ստացած են մեր և եւրոպական շրջանակներուն մէջ բայց Պրուսայի Չէքիրկէն, Էսկի Գափլըճան, Գարամանլըճան, Պէյիւք և Քիւչիւք Քիւքիւրթլիւները, Եէնի Գափլըճան, և Գայնարճան, ի վաղուց անտի նշանաւոր եղած են։ Չէքիրկէ (Երթօղրուլ գաւառակի Ինէկէօլի Գայմագամութեան մէջ) [illegible] աղբիւրները, որոցմէ տարեկան 12,000 լիտր հանքային ջուր կ՚արտածուի Եգիպտոսի և եւրոպական երկիրներու համար՝ տեղական սպառումէն զատ՝ Վիշիի և Կէյսինկէյերի ջուրերուն նման ազդեցիկ են։

Բայց դեռ քանի՜ քանի՜ աղբիւրներ կան որք բնաւ չեն շահագործուիր։ Ծծմբայինները մեծամասնութիւն կ՚կազմեն։ Քիւքիւրթլիւ ըսուած [illegible]րմակը Պոլուի (Գասթէմունի) հարաւային կողմը կ՚գտնուի, Կէմէրէկի (Սիւսալվէնտիկեար) արեւելեան պարտէզներուն մօտ Ըլըճա—, Քիւքիւրթլիւ Գուպըճան Մուղլայի [Այտընի Մէնթէշէ գաւառակին կեդրոնը] Պօղազիւք գիւղին մէջ. Քիւքիւրթլիւ Սարայ—, Անամուրի (Ատանայի Իչիլի գաւառակին մէջ) Սելէնտի նահիյէին Կիւրէ գիւղին մօտ. Քիւքիւրթլիւ Գափլըճա, Հալէպէ 15 ժամ հեռաւորութեամբ, Գուպըճա, Թարսուսի Ուլաշ գիւղին մէջ և Դապարիոյ մօտերն ալ։ Այնթապէն՝ Մուսուլէ ժամ մը հեռու Համամը Ալի Գուպըճաը՝ Մուսուլի հարաւային կողմը, 4 ժամ հեռու, Կէրմապէ —, Մուսուլի Տէհվէք գիւղին մերձակաները. Քիւքիւրթլիւ — Ճուլամերկի (Վանայ Հէքքեարի գաւառին մէջ) դաշտերը. Իլըճայի [Երզրումի արեւմտեան կողմը] Ալժուղէ և Ազարբէյթ բաղնիքները։ Գարագէօրմէ Համամը, Պէրշէնրի հարաւային կողմը, երկու ժամ հեռու. Եալընըզ Կեօզ Քափլըճա Կեսարիայէն 6 ժամ հեռու. Իլըճա Էսկիշէհիրէ 7 ժամ հեռու և Պոլվատինի մօտն ալ՝ (Զայի երկաթուղւոյ կայարանէն $1\frac{1}{2}$ ժամ հեռու)։ Զմիւռնիոյ Սիվրիհիսարի Գայմագամութեան մէջ հինն Լէպէտոսի [Գարագաչի] ջերմուկները, ինչպէս Ինէկէօլէ 20 քիլոմէդր հեռու Էսկըճէի երկաթային ջուրերը, Ջէճէլի [Իզմիր] Գօշ Ատաճի, Քէօթահիայի Եմաճէ և Էսկիշէհրի Չէյէօտան նշանաւոր են։

Յիշուելու արժանի են նաև Գըրշէհրի և Այաշի Գարաճայ ըսուած աղբիւրները, Պէյբազարի (Էնկիւրի), Դամասկոսի Թէլըմէ և Պաֆրայի [Տրապզոն] Սէօմէնլի գիւղին ջերմուկները։ Պարտիզակէ քսան վայրկեան հեռաւորութեամբ Դեղնութեան [սարըլըգ] աղբիւր և երկու ժամ հեռու ալ Իլըճա կոչուած կեդրոններն առողջապահական կարեւոր յատկութիւններ ունին։

Եթէ տեղացի դրամատէրներն ընկերութիւններ կազմելով կանոնաւորեն վերոյիշեալ աղբիւրներուն վիճակը, պանդոկներ շինեն և հոն ապրելու միջոցները դիւրացնեն, ամէն մէկ ջերմուկ եթէ Վիշիի և Քարլսպատի հետ չմրցի, գէթ՝ քիչ ժամանակի մէջ մեծ հասոյթներ առաջ բերելու, եւ երկրին վաճառականութեան մեծ ուժ մը տալու տրամադիր կ՚ըլլայ։ Ֆրանսական ջուրերուն տարեկան հասոյթն հարիւր միլիոն ֆր.ը կ՚անցնի։ Մինչդեռ Ֆրանսա Փոքր Ասիոյ բաղդատմամբ հանքային ջուրի տեսակէտով աղքատ կ՚համարուի։ Գաղղիա՝ Բիրէնեան, կեդրոնական, փիրայի և Ալպեան, Վոժի և Հիւսիսային անուններով վեց գլխաւոր կեդրոններ ունի, բայց ժողովուրդն ամենափոքր աղբիւրէն իսկ օգուտ քաղելու աշխատած ըլլալով, մեզ ալ, փոխանակ Մուսուլի Համամը Ալի ջերմուկներն երթալու՝ Քոնդրէքսէվիլի [Վոժի լերանց կողերուն վրայ], Վիշիի [Ալլիէ ջուրին մօտ] և կամ Էքսի [Պուշ տը Ռօնի] մէջ խնամուիլ կ՚փափաքինք։

Գերմանացիները Շանդունկի չինական Թերակղզիէն ո՛ և է հասոյթ մը չստացած, միլիոնաւոր ֆրանքներ կ՚ծախսեն ապագային շահելու յուսով, մեր շահը միշտ մեր աչք կ՚տեսնենք, ինչո՞ւ անոնց գոնէ կէսին չափ դրական չըլլանք, չյարգենք տնտեսագիտական սկզբունքները։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՏԷՐ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԱԼՊԵԱՆ ԼԵՌՆԵՐՆ ՈՒ ՄՕՆ ՊԼԱՆ

Զ.

Դէպ Նօտամէն մինչեւ Դաւանի գիւղը, Շամօնի տանող կառքի ճամբան կ՚երկարի, լերան կողքին վրայ։ Փոքրիկ ցրուած գիւղ մը, Դաւանի գիւղը՝ խաչաձեւ իրար կտրող չորս հովիտներու մէջտեղը, իր գոթական հնադարեան եկեղեցիովը։ Մեր կնոջ մը սառնարանին ճամբան կ՚հարցնենք, խեղճը գիւղէն հեռու չի տեսներ ու մեզի կուտայ ամէն մէկ տան խումբին անունը, գոհ ու հպարտ առողջութեամբ մը, հպարտ իր գիւղին, հպարտ իր շալէին, հպարտ այն բազմաթիւ քաղաքներուն վրայ որոնցմէ բաղկացած է իր փոքրիկ գիւղը։ Ֆօռգլայի կիրճէն սառ փոխադրելու նեղ երկաթուղիի մը կ՚հետեւինք որ մինչեւ սառնարանին մօտը կ՚երկննայ ու փայտաշէն բարակ կամուրջներ, մինչեւ անոր ոտքը կ՚տանին մեզ։ Այս տեսարանն ալ գեղեցիկ է, սառնարանը կապոյտ ցոլքերով կ՚փռուի ահագին տարածութեան մը վրայ, մինչեւ յաւիտենական ձիւներու մարզը։ Սառը շատ մաքուր է ու համեղ։ Սառնարանին տակէն բարկացայտ հեղեղ մը դուրս կ՚պոռթկայ, սառ ջրով ու քարի խոշոր կտորներ գլորելով։ Սառնարանին վրայ ելնելը անոր վրայ քալելէն աւելի դժուար է, պատի պէս ուղղաձիգ կ՚վերջանայ այն, որուն կողմնակի եզերքները գահավէժ են։ Առանց վարժ առաջնորդի անծանօթ սառնարաններու վրայ ելնելը շատ վտանգաւոր կրնայ ըլլալ. հոս ձիւնի վրայ սահելուն չի նմանիր բնաւ։ Անոր երկու կողերուն վրայ ու առջեւը կ՚տարածուի յղկուած ու չերտ չերտ քերուած ժայռերու անվերջանալի կոյտ մը, Մօրէնը։ Անոնց վրայ ցատկռտելով, սառնարանին եզերքէն, բաւական վեր կը բարձրանանք։ Տաժանելի վերելք մը Մօրէնի մէջ բարձրանալը, ուրիշ միջոց չկայ։ Սառնարանը այլ ես վրայէն կ՚տեսնենք ու կ՚համոզուինք թէ կարելի չէ բնաւ անոր վրայէն մինչեւ վեր բարձրանալ, շատ շատ կարելի է, վարը, հարթ տեղի մը վրայէն, մէկ կողմէն միւսը անցնիլ։ Առեն առեն խուլ ու թաւ դղրդիւն մը հովիտը կ՚լեցնէ, յաջորդական կրկնութիւններով, պատառուածք մ՚է որ կը բացուի կամ ժայռ մ՚է որ կ՚գլորի սառնարանին տակ, հեղեղէն մղուած։ Սոսկում կ՚ազդէ քեզ այս տեսարանը ու ինքզինքդ շատ մինակ կ՚զգաս, թէեւ միշտ ուրիշ ընկեր մ՚ունիս։

Բուսական մարզերը, որոշ գիծերով, իրարու կ՚յաջորդեն, ռոտոտէնդրոններու մարզէն éboulisներու մարզին մէջ կ՚մտնենք, միշտ նոյն յաջորդող մարզերը։ Այս անգամ մտադիր ենք մինչեւ ձիւնի մարզը բարձրանալ, ու երեք հազարէն աւելի բարձրութեան մը վրայ կ՚գտնուինք, ձիւնին վրայ։ Սառնարանը ոտքերնուս տակը կ՚տարածուի հազարաւոր պատառուածքներով ու ցցուածքներովը, տեսարանը սահմանափակ է, ամէն կողմէն սրածայր ձիւնապատ գլուխներ պաշարած են մեզ, ու չենք համարձակիր անոնցմէ մէկուն վրայ ելնել, հաստ չուան և լեռը լաւ ճանչցող առաջնորդ անհրաժեշտ են։ Բաւական յուսախաբ, կողմնակի կիրճէ մը ուրիշ հովիտ մը վրայ կ՚ծռինք։ Վեց ժամուան գրեթէ անընդհատ ու տաժանագին ճամբէ մը վերջ, հազիւ ճաշելու առիթը կ՚ունենանք, ու ձիւնին եզերքը, ժայռերու վրայ, մեր սանտուիչն ու շամփը կ՚ճաշակենք։ Ժամանակ չունինք կորսնցնելու, բոլորովին անծանօթ ու ամայի տեղ մը կը գտնուինք, միշտ հովտին մէջ կը մխուինք։ Այծերը միայն կ՚պատասխանեն հեռուէն մեր աղաղակներուն։ Հովիտը ծածկած ալպեան վարդերով կ՚վառէր, բոլոր թուփերը, ցած ու տարածուած, ծածկուած էին շառագոյն վարդերով։ Երկուքս ալ անոնցմէ մէյմէկ խոշոր, հսկայ փունջեր կ՚կազմենք (համեմատութիւնները միշտ պահելով) ու ցուպին և գլխարկին գլուխը կ՚զարդարենք. երանի թէ շատ հեռու չգտնուէինք։ Ահա կովերու խումբ մը առանց հովիւի, ու վերջապէս շալէ մը։ Տեղւոյն անունը անծանօթ է մեզ. ո՞ւր կ՚երթանք, կ՚հարցնենք,— լճին եզերքը, կ՚պատասխանէ գեղեցկադէմ կին մը, Շամբէի լճին եզերքը։ Գիտէինք թէ Շամբէն Վալէի նշանաւոր տեղերուն առաջիններէն մէկն է, սակայն մեր Ֆէնհօէն ալ վեց ժամ հեռու է։ Կատարեալ համակերպութեամբ մը, քիչ մը ակամայ, ճամբանիս կ՚շարունակենք, կարելի չէ ետ դառնալ, ան շատ աւելի երկար ու անտանելի պիտի ըլլար։ Կ՚հասնինք լճին եզերքը։ Շամբէի լճը, մեր եկած հովտին ուղղահայեաց հովտի մը մէջ, գոհար մ՚է անգին, հազար վեց հարիւր մեթր բարձրութեան վրայ։ Փոքրիկ կապոյտ լճակ մը, որուն վրայ սիրուն նաւակ մը, մէկհատիկ նաւակը, նազանքով կը շրջագայի։ Եզերքին վրայ մէկ քանի նորաշէն պանդոկներ անոր վճիտ ջուրերուն մէջ կ՚ցոլան, քիչ մը հեռուն կ՚տարածուի Շամբէի գիւղը. լայն ու հանդարտ հովտին մէջ։ Երկն. Արքայութեան մէկ անկիւնը այս հովիտը, երկնքի մօտիկը, երկրի վրայ, դժբաղդաբար կառքով բարձրանալն անկարելի է ու ճամբաները շատ դժուարին ու քարոտ են։ Ե՞րբ Երկն. արքայութեան ճամբան դիւրին քարոզուած է։ Բանի մը վայրկեան այս գեղեցկութեան վրայ հիանալէ վերջ, դժգոհութեամբ կ՚իմանանք թէ պէտք է բարձր լեռնէ մը Ֆօռգլայի կիրճը իջնել։ Վերելքի պահուն մեր կօշիկներու ամէն մէկ գամին ծանրութիւնը կ՚զգայինք։ Բարեբաղդաբար Պօվին շատ գեղեցիկ լեռ մ՚է, առաջին լեռը որ ամբողջ արօտավայրով ծածկուած ըլլայ։ Անոր բարձունքներուն վրայ մեծաքանակ պանիր կ՚պատրաստուի, ոչ հանրածանօթ կռավիէռը։ Գեղեցիկ ու ընդարձակ է տեսարանը, որ մինչեւ Ժիւռա կ՚հասնի, Ժընէվի լիճը ու Լօզանը կ՚նշմարենք, վերջալոյսի թեթեւ մշուշի մը մէջէն։ Հիանալի է վերջալոյսը ձիւնին ու սառին վրայ, ի՞նչ երանգ, ի՞նչ զանազանութիւն գոյներու. ամէն վայրկեան լեռը գոյն կը փոխէ, նարնջագոյնէն մինչեւ կապոյտի զարնող մանիշակագոյնը ու բաց մոխրագոյնը։ Մթնած է արդէն երբ Ֆօռգլայի կիրճին մէջ ենք. Դաւանի փոքրիկ գիւղին առջեւէն մեր հովիտը կ՚ցածնանք ու յոգնած, գրեթէ սպառած Ֆէնհօ կ՚բարձրանանք, անտառին մէջէն, առանց ճամբան տեսնելու։ Ուժասպառ ենք, բայց միշտ գոհ, միշտ ուրախ, ներքնապէս կայտառ ու առոյգ։ Առողջ մթնոլորտի մը մէջ մեր ջիղերը ու թոքերը մարզած էինք, գեղեցիկ տեսարաններով մեր աչքն ու հոգին պարարած, ու սառնարանին, ալպեան վարդերով ծածկած հովտին, Շամբէի լճակին ու Պօվինի տեսքը, անակնկալներու այս երկար շղթան, տասնըվեց ժամուան յոգնութիւնը կ՚արժէր։ Միայն թէ հանգիստի պէտք ունինք ու գալ շաբթուան կ՚յետաձգենք Մօն—Պլանի այցը։

Ժընեւ.   ՄՆԱԼ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

"ԹԱՅՄՍ",,Ի ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ
ՉԻՆԱԿԱՆ ԱՌԵՂԾՈՒԱԾԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

«Բեքինի դեսպանատանց պաշարման միջոցին պահ մը կայսերական հրովարտակներով կ՚ծանուցուէր թէ օտար դեսպանք կայսերական պաշտպանութիւն կ՚վայելեն, և եւրոպական կառավարութեանց իւրաքանչիւրին ապահովութիւն կ՚տրուէր թէ Չինաստանի կայսրն յատկապէս բարեկամ է ամէնուն, և պահ մը դարձեալ կայսերական հրովարտակներ կ՚խրախուսէին Կափոմարտիկներն իրենց յարձակումները կրկնելու, և կ՚յայտնէին թէ կառավարութիւնն որոշած է «օտար բարբարոսները» միանգամ ընդ միշտ ծովը թափել։ Հիմակ ալ չինական արքունիքը, դեռ մեզ անծանօթ եղող իրենց բնակավայրէն, կայսերական հրովարտակներով խաղաղութեան յոյս կուտան, մինչ միեւնոյն ատեն ընդդիմութեան սպառնալիքները կը շարունակուին։ Բանի մը օր առաջ ըսուեցաւ թէ Դուէնկ Ֆու Սիանկ վերին հրամանատար անուանուած է կայս. զօրաց, և իշխան Դուան Ասագ Խորհրդականի աստիճանին բարձրացած է, պատերազմական պաշտօնատան վերին հսկողի պաշտօնով եւս, մինչ յետ մահու պատիւներ կ՚տրուէին Լի Բինկ Հէնկի և Քանկ Նիի պէս արիւնկզակ չինացի Ազգայնականներուն գերեզմանին վրայ։ Այսօր դարձեալ անգամ մը եւս կ՚փոխուի չինական յարափոփոխ Բանօրաման։ Մեր Շանկայի թղթակցին գրածներուն նայելով, Սեպտ. 25ին կայսերական հրովարտակներ ելեր են, որոցմով իշխան Զուանկ և իշխան Եի աստիճանէ և պաշտօնէ կ՚զրկուին, իշխան Դուան կը զրկուի պաշտօնէ, և կ՚յանձնուի կայսերական Ցեղապետական Ատեանին՝ պատժուելու համար, և Քանկ Եի և Չաօ Շու—Ջիաօ, երկուքն ալ նշանաւոր անդամք հակօտար կուսակցութեան, կ՚յանձնուին Բննիչ դատաւորներու Մեծ Խորհուրդին՝ նոյն նպատակաւ։ Միեւնոյն ժամանակ Ասագ Քարտուղարն Քանկ Քունկ հրաման կ՚ընդունի յարգանքներ ընծայելու Պառոն Ֆոն Քէդլէրի մարմնոյն, Դիէնծինի և Նանքինկի փոխարքայք անկ եղած պատիւները պիտի ընծայեն անոր դագաղին ի Գերմանիա փոխադրութեան միջոցին, և երբ դագաղը Պերլին հասնի, չինական դեսպանն անձամբ ընդ առաջ պիտի երթայ և յարգանաց վերջին պարտք մը պիտի կատարէ սպաննեալ դեսպանին։

«Տարակոյս չկայ որ հաճութեամբ կ՚ընդունուին այս հրովարտակներ իբրեւ հաւաստիք մը թէ չինական կառավարութիւնը վերջապէս զգլ—

ցողի կերպարանք մը կ'առնէ։ Բայց մինչև որ գոհացուցիչ ապացոյցներ առաջ չգան թէ այս խաղաղասիրական խոստովանութիւնք պիտի արդիւնաւորուին ստուգիւ, լաւ է որ մեր դատաստանը վերապահենք։ Վերջին երեք ամիսներուն ա՛յնքան շատ չինական հրովարտակներ տեսանք որ կարելի չէ մեծ վստահութիւն մը ունենալ անոնց արժէքին վրայ, և եթէ կարենայինք իսկ առանց վարանելու ընդունիլ զանոնք իբրև անկեղծ ցուցմունքներն չինական Արքունեաց ներկայ տրամադրութեան, այդ չինական հրովարտակներուն մէջ համրուած պատիժներուն տապարգիւն ոչնչութեան երկար փորձառութիւնն ունեցած ենք անցեալին մէջ։ Քանի՛ քանի անգամներ եւրոպական դիւանագիտութիւնը պարծենցաւ թէ յաջողած է հրաժարեցնել սա՛ կամ նա կառավարիչը, աստիճանազուրկ ընել այսինչ կամ այնինչ պաշտօնատարը. բայց քանի մը շաբաթէն կամ ամիսէն նոյն այն յանցապարտ պաշտօնեան ուրիշ գաւառ մը տեղափոխուած է, կամ աւելի բարձր պաշտօնի մը բարձրացած է, և նոր կոչումով վերսկսած է պարզապէս իր չարակամ գործունէութիւնը։ Քանի՛ քանի անգամներ, զոր օրինակ, Բեքինի օտար դեսպաններուն բողոքներուն վրայ հրաժարեցուցուած կամ աստիճանազուրկ եղած է Լի Բինկ Հէնկ, զոր այսօր չինական իշխանութիւնք հրճուանօք կ'պատուեն նոր տիտղոսներով, անոր մեռնելէն ետքն իսկ, երբ դեռ այս վերջին պատիւն բուն արժանի եղած չէր Բեքինի ոբինառուշտ տառմին մէջ իր խաղացած դերին հետևանօք։ Եու—Հզիէնը չէ՞ր որ անցեալ օր օտարականներն իր գաւառն հրաւիրեց պաշտպանութիւն փնտռելու իր պաշտօնատան մէջ, և ապա պատժել տուաւ զանոնք իր աչքին տակ. արդ, այդ փոխարքան Շանդունկի կառավարչութենէն պաշտօնանկ եղած էր քանի մը ամիս առաջ, դեսպանական մարմնոյն հաւաքական դիտողութեանց վրայ, և ապա Շանսիի կառավարիչ ընտրուեցաւ յատուկ պատուակալ տիտղոսով մը, զոր Խնամակալուհին տուաւ հրապարակային ունկնդրութեան մը միջոցին։ Այս տեսակ կատակերգութիւն մը իբրև բաւական գոհացում ընդունիլ ա՛յն ոճիրներուն համար, որք սարսափով լեցուցին քաղաքակիրթ աշխարհն և որք դեռ ամէն օր կ'գործուին եւ յայտնապէս անպատիժ կ'մնան, քաջալերել կ'ըլլայ՝ եթէ ոչ անոնց շարունակութիւնը, գոնէ սակայն անոնց վերարծարծումը՝ զինուորական գրաւման ճնշումը վերցուելուն պէս։

«Չինացի պետերուն կողմէ առաջադիմութեան այս մեծ փոփոխութեան գլխաւոր նպատակն է, կ'վախնանք ըսել, աւելցնել օտար Տէրութեանց մէջ կարծիքի տարբերութիւնները՝ զորս Ռուսինկիդնի դաւաճին կողմէ Գերմանիոյ առաջարկութեանց տրուած պատասխանը դժբախտաբար ի վեր հանած է։ Լի Հունկ Չանկ, որ կ'պարծենայ թէ, թէև Չինաստան չի կրնար յուսալ պատերազմի դաշտին վրայ յաղթել Տէրութեանց, կրնայ միշտ դիւանագիտութեան մէջ անոր խելքն առնել, պէտք է խոստովանիլ թէ ցոյց տուաւ իր սովորական խորամանկութիւնը, յաջողելով հրապարակ հանել այս անմիաս հաւատիքները ճիշտ ա՛յն պահուն երբ Մարէշալ Վալտէրզէ զինուորական գործողութեանց թատրը կ'ժամանէր, որովհետև այդ հրովարտակներ, ի՛նչ որ ալ ըլլայ, նոր յապաղումներու պատրուակ պիտի ըլլան այն Տէրութեանց ձեռքը՝ որք կ'փափաքին Մարէշալին պաշտօնին կարեւորութիւնը պզտիկցնել։ Արդէն Միացեալ Նահանգաց մէջ ազատօրէն կարծիք կ'յայտնուի թէ Գերմանիոյ դիրքը խիստ դժուարացած է, և ռուս դեսպանութեան ի Դիէնձին քաշուիլը նոր նշան մ'է թէ Ռուսիա Հիւսիսային Չինաստանի մէջ իր շահերուն ամրապնդման կ'աշխատի գլխաւորաբար, եթէ ոչ բացարձակապէս։»

ՆՈՐ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՆԵՐ. — Շանկայ Հոկտ. 2.—Կայսերական նոր հրովարտակներ հրատարակուեցան կարգ մը պաշտօնական փոփոխութեանց մասին. Լու—Չուան—Լինու արքունիքին մէջ վար պիտի դրուի իբրև անդամ Աւագ Խորհուրդի. Շանսիի կառավարիչ Եու—Հզիէն իր պաշտօնէն կ'հրաժարեցուցուի, բայց նոր պաշտօն մը կ'խոստացուի իրեն. Բեքինի կառավարիչ Վանկ—Բէյ—Եիւ, Կաֆամարտիկներուն կազմակերպիչներէն մին, աստիճանի բարձրացում կ'ստանայ. Չուն—Լիու—Հզիէն, առաջին նախագահն 1895ին Բեքինի մէջ հաստատուած Բարենորոգմանց Ընկերութեան, Շանսիի կառավարչի պաշտօնին բարձրացաւ. Երկու Մանչու զօրավարներ, որք վերջերս յաղթուած էին Ռուսներէն ի Մանչուրիա, երէկ Դայ—Եուէն—Ֆույէ (Նահանգ Շանսիի) մեկնեցան ի Սի—Կնան—Ֆու (Նահանգ Շանսիի) նոր մայրաքաղաքին համար որոշուած վայրը։ Հարաւային գաւառներէն դէպ ի հիւսիս, Բեքին, ղրկուած զօրքերուն, ռազմամթերքներուն անսպառ հոսանքն հիմակ ալ կ'շարունակուի դէպի Հանքէու, Շէնսի տանող ճամբուն վրայ։»

ԴԻԷՆՁԻՆ, Հոկտ. 1.—«Պատրաստութիւնք կ'տեսնուին դէպ ի Բաոդինկֆու արշաւանքն սկսելու համար։ Զօրավար Կէյզլի երէկ իրիկուն Բեքին մեկնեցաւ։ Ամերիկացիք Բեքինէ 1700 զինուոր միայն դուրս հանեցին։

—«Սըր Ալֆրէտ Կէյզլի կ'հերքէ թէ Շանհայքուանը գրաւողները Ռուսերն ըլլան։ Առաջին անգամ այդ քաղաքին առջև հասեր է անգլիական Բինկ Հայ մարտանաւն և Չինացիք բերդերն յանձներ են Անգլիացւոց։

ԲԵՔԻՆ, 26 Սեպտ.—«Երէկ գերման զօրագունդին վերադառնալէն ետքը, Ֆարոնցիք Հուանկցունէ ճամբայ ելան Զինկեանկ երթալու, ուր կ'համախմբուին Կաֆամարտիկները։ Բեքին մնացող Ռուսք կ'բաղկանան երկու վաշտ հետեւակազօրքերէ և մէկ գունդ թնդանօթաձիգներէ։ Անոնց կ'հրամայէ գնդապետ Դրէզիուքով։ Կ'բռնեն Ամառնային Շէնքն ու Մոչիարօ երկաթուղւոյն ծայրի կայարանը։

—«Ցունկ—Լի Եամէնի անդամներէն և հակօտար կուսակցութենէն հռչակաւոր Չին—Սին Ֆարոնցիներուն ձեռքն ինկաւ։ Դեռ յայտնի չէ թէ ի՛նչ պատիժ պիտի տրուի։

—«Իտալացի նաւաստիները կ'քաշուին։ Բայց մեծ մտահոգութիւն կ'տիրէ Գերմաններուն ծրագրին վրայ։ Ամէն օր գերման զօրք կ'հասնի, և կ'ըսուի թէ Գերմանիա վրէժխնդրական արշաւանքը պիտի շարունակէ։

—«Ֆարոնցի զինուորք, որք մինչև Եայֆա գիւղն առաջ քալած էին, ետ դարձան։ Կաֆամարտիկները կ'համախմբուին գիւղերուն մէջ, և հարկ կ'ըլլայ զանոնք ցրուել կրկին և կրկին։ Մօտակայ գիւղերուն մէջ յանուն Լի Հունկ Չանկի հրահանգներ տրուած են, որոցմով կայսերական զօրաց կը հրամայուի Կաֆամարտիկները ջնջել։

«Եւրոպական զօրաց հրամանատարները այսօր որոշեցին զինուորական արժանավայել պատիւներով ընդունիլ Վալտէրզէ Մարէշալ ի Բեքին։ Զինուորներ պիտի ղրկուին մինչև Դունկչաու ընդ առաջ գերման Մարէշալին։ Վալտէրզէի ժամանման թուականը դեռ ստոյգ չէ։»

ՇԱՆՀԱՅՔՈՒԱՆԻ բերդերուն գրաւման համար պատրաստուած էր արշաւախումբ մը, բաղկացեալ 3500 Ռուսերէ, 1000 անգլիացիներէ, 1100 Ֆրանսացիներէ, 800 Գերմաններէ և 500 Իտալացիներէ։ Իտալական 4 մարտանաւեր պատրաստուած էին ծովուն կողմէ ռմբակոծելու։ Շանհայքուանի բերդերուն մէջ 10,000 Չինացի կային, որք առանց ընդդիմութեան բերդերն յանձնեցին։ Շանհայքուանի գրաւումն որոշուեցաւ Մարէշալ Վալտէրզէի յանձնարարութեամբ։ Շանհայքուան կը գտնուի Բեքինէ Մանչուրիա գացող երկաթուղւոյն ճամբուն վրայ։

ՌՈՒՍՔ Ի ՄԱՆՉՈՒՐԻԱ.—Սեպտ. 19ին զօրավար Կրոտքով հեռագիր մը ընդունեց չինացի Ցին իշխանէ, ծանուցանող թէ իշխանն արտօնեալ էր բանակցութեան մտնել։ Հեռագիրը սապէս կ'վերջանար.—«Փափաքելի է որ նոր խառնակութեանց առաջքն առնուի։» Սեպտ. 24ին զօրավար Ռէնէնքամֆ առանց դիմադրութեան գրաւեց զԿիրին, չինացի զօրքերը զինաթափ եղան, այնպէս որ նորագոյն թշնամութիւններէ չի վախցուիր ի Մանչուրիա։ Սեպտ. 30ին Պոտուն քաղաքն անձնատուր եղաւ առանց ընդդիմութեան։ 1500 Չինացիք անձնատուր եղան, որք Խարպին պիտի տարուին, և աշխատութիւն պիտի տրուի իրենց։

—Զօրավար Ֆլէյշըրի զօրաբաժնին վրայ հետևեալ տեղեկութիւնք կ'տրուին.—«Վեց վաշտ հետևակազօրք, տասն թնդանօթներով և երկու գումարտակ Խազախներով յառաջ կ'առնէ մը վերջ յաղթեցին չինացի զօրաց։ Չինացիք դէպ ի հիւսիս փախան։ Շատ ծանր էր կռիւը։ Ռուսք սոսկալի տաքին և յարմար դիրքի մը պակասութեան պատճառաւ անպատսպար էին, դաշտը ծածկուած էր խոշոր խոտերով։ Երկու ռուս սպայ և 18 զինուոր վիրաւորուեցան։ Չինացիք ծանր կորուստներ կրեցին։ Ռուս սպայ մը գրաւեց Քրուբի թնդանօթ մը և դրօշ մը. դրօշակիրն ալ սպաննուեցաւ։ Միեւնոյն օրը գնդապետ Արտամոնով, զօրավար Սուպոտիչի հրամանաւ, երկու գումարտակ հեծելներով զննութիւն մը կատարեց։ Գնդապետը մինչև 300 ոտնաչափ մօտեցաւ թշնամիին, որ թնդանօթի և հրացանի կրակով ընդունեց Ռուսերը։ Տեսնուեցաւ որ Չինացիք, գրեթէ 14,000 հոգի կանոնաւոր զօրք, զօրաւոր դիրք մը բռնած էին։»

ՀՈՆԿ—ՔՈՆԿԷ կ'հեռագրուի թէ Ուէսդ—Ռիվըրի մէջ անգլիական վաճառականութիւնը 40,000 անգլ. ոսկիի կորուստ ունեցած է, երկու անգլիական շոգենաւեր յափշտակուած ըլլալով չինական բերդերէն արձակուած կրակէն։

ԲԵՔԻՆ, Սեպտ. 26.—«Զինուորական հրամանատարներուն մէկ գումարման միջոցին, ռուս զօրավար Լինէվիչ յայտարարեց թէ Ռուսք Դիէնձինէ Բեքին երկաթուղւոյն շինութիւնն առաջ պիտի տանին կարելի եղածին չափ շուտ։ Բորդ Արթուրէ շինուածանիւթ բերել կուտան։ Անգլիացիք գործակցելու փափաք կ'յայտնեն։ Զրոյց կայ թէ Ռուսք Մեծ Ամարանոցէն 100 միլիոն դալէլ վերցուցեր են։ Ռուս դեսպանը կ'հերքէ այս զրոյցը, որ միշտ կայ սակայն։

ՏԵՂԵԿԱԴԻՐ ԼՈՐՏ ՌՈԲԵՐԴՍԻ.— Բրետորիա, Հոկտ. 3—«Պուլլըր երէկ Լիտէնպուրկ դարձաւ, Սրինգքրէ մինչև հոն յոյժ յաջող արշաւանքով մը։ Ինչպէս արդէն ծանուցի, գրաւեց զՄաքմաք՝ Պուրկըր կիրճին արեւելեան կողմը, Սեպտ. 26ին։ 27ին հասաւ ի Բիլկրիմսռեստ։ Թշնամին քանի մը գնդակ արձակեց, երբ Պուլլըր հոն կ'մտնէր, բայց անկարեւոր։ Սեպտ. 28ին գնդապետ Պայնկ գիշերային խիստ յաջող շարժումով մը հասաւ ի Կրոտնայն Պէրկ, բանեց Բիլկրիմ բլուրին գագաթը. Թշնամին փախաւ հապճեպով։ Գրաւեցինք 40 եզ և 4000 ոչխար, երկու գերի և բանեցինք։ 29ին մեր զօրագունդ Բիլկրիմ բլուրին գագաթն հասաւ խիստ դժուարին ճամբէ մը։ Մեր զինուորք հիանալի ընթացք մը ցոյց տուին ցից զառիվերէն քաշելով թնդանօթներն ու վագոնները։ Հոկտ. 1ին ի Քրիւկէրսբոսդ հասաւ Պուլլըրի զօրագունդը, որ հանդիպեցաւ խումբ մը թշնամիներու, որք քիչ առաջ Լիտէնպուրկի կողմէն հասած էին առաջնորդութեամբ Պրոֆըլէրսդի։ 9000 եարտ հեռուէն կրակ ըրին երկու խոշոր թնդանօթներով։ Հօգարպապետ Հէնտըրսըն իր մարդիկներով իսկոյն դուրս ելաւ և խիստ դժուարին ճամբաներէ անցնելով հասաւ այն տեղ ուրկէ թշնամին կրակ կ'ընէր։ Պօէրք աներևոյթ եղան իրենց թնդանօթներով։ Մեր կորուստներն են 3 սպաննեալ և վիրաւորք՝ 10։ Պուլլըրի զօրագունդը թշնամիէն գրաւեց 600 արջառ, 4000 ոչխար, և 150 վակոն լեցուն ուտելիք։ Իրեն անձնատուր եղան 109 Պօէր։ Պուլլըր ջնջել տուաւ նաև 184,000 փամփուշտ զորս թշնամիէն գրաւած էր։ Անգլիական պահակախումբ մը Հոկտ. 1ին կռուի բռնուեցաւ խումբ մը Պօէրներու հետ Վիրճինիա կայարանին մօտ։ Մեք ունեցանք 1 վիրաւոր, իսկ Պօէրք՝ երեք։ Իրիկուան մօտ Պօէր հրամատարը նամակ մը ղրկելով մեր պահակախմբին հրամանատար Ճէրվիսի, խնդրեց որ շրջուն հիւանդանոց մը ղրկուի վիրաւորները խնամելու համար, որովհետև ինք ստիպուած էր այն տեղէն մեկնիլ։ Հարդ, որուն Հոկտ. 1ին Քրիւկէրստորբ դառնալը ծանուցի, ընսուն երեք օր շարունակ քալեց։ Իր զօրագունդ կորեց անցաւ 310 մղոն տեղ, շարունակ թշնամիին հետ չափուելով 29 տարբեր օրերու մէջ։ Իր կորուստներն են երեք սպաննեալ, 24 վիրաւոր, եւ երեք հոգի անյայտ եղած։ Շատ Պօէրներ սպաննուեցան կամ վիրաւորուեցան, 96 հոգի ալ գերի բռնուեցան։ Զօրավար Հարդ նոյն չափ օրերուն մէջ գրաւեց նաև 2720 արջառ, 3281 ոչխար և այծ, և մեծաքանակ ուտելիք, բաթաթէս, վարսակ, խոտ, 93 ձի. 25 ձորուկ, 11 ջորի և 67 վակոն և սայլ։ Դեր գնդապետ Ռոչֆոռ երէկ Բրեդորիայի եւ Եօհաննէսպուրկի միջև յարձակեցաւ պօէրական բանակեղի մը վրայ, սայլերէ կազմուած։ Տըլլինի հրացանաւորներ սուինով յարձակեցան դիրքին վրայ և գերի բռնեցին իննը հոգի, որոց մեծ մասն երեւելի մարդիկ էին և ժամանակէ մը ի վեր սարսափ կ'ազդէին այս կողմերուն։ Մեք կորուստ չունեցանք։ Պօէրները փոքրիկ գունդ մ'ալ Օրանժի հարաւային կողմերն երեւցաւ և մտաւ ի Տէվէտտորբ և ի Վէբէնէր։ Իրենց երեւումը մեծ խրախուսանք պատճառեց։ Զօրավար Բէլլի Բէննի զօրք փութացուց վերոյիշեալ տեղերը, և Հոյլանտըրներու կիսապաշտօնն ալ հրամատարութեամբ Հէզգոր Մաքտոնալտի այս պահուս կ'երթայ դէպ ի Պլէօմֆոնդայն։» «ՌՈԲԵՐԴՍ»

ՆՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՔ.— Բրետորիա, Հոկտ. 3.—«Լորտ Ռոպէրդս այսօր ամբողջ Թրանսվալի վարչական իշխանութիւնը կ'յանձնէ զօրավար Մաքսուէլի։ Զօրավարն հիմա իշխանութիւն ունի պաշտօնատարներ անուանելու, օրէնքներն ի գործ դնելու, և օրէնքներուն մէջ փոփոխութիւններ ընելու՝ եթէ պարագայք պահանջեն։ Առժամեայ կառավարութեան վերաբերեալ բոլոր խնդիրներն անիկա պիտի տնօրինէ։ Լորտ Ռոպէրդս ուրիշ յայտարարութեամբ մը կ'ըսէ թէ Թրանսվալի և Օրանժի համար նոյնօրինակ միջոցներ ձեռք առնուած են։ Կամաւ անձնատուր եղողները պիտի չաքսորուին, բայց այս պայման գործադրելի չէ օտարականներուն համար, ոչ ալ քաղաքական և զինուորական առաջնակարգ Պօէր անձնաւորութեանց համար, ոչ իսկ իրենց երդումն անգամ դրժողներուն համար։ Եթէ Պօէր պետերն ուզեն անձնատուր ըլլալ, պէտք է ուղղակի անգլ. բանակին կեդրոնը դիմեն, ի Բրետորիա։ Պիտի գրաւուին դեռ զէնք կրողներուն և երդմնադրուժներուն ստացուածներն ու մթերքները։ Եթէ ընտանիքի մը անդամներէն ոմանք իրենց երդման դրժելով պօէրական զօրախումբի մը յարին, միւս ընտանիքներուն պիտի ազդարարուի թէ իրենց բոլոր կալուածներն ու մթերքները պիտի գրաւուին եթէ փախչողները բաւական ժամանակի մը մէջ չդառնան։ Ո՛ր տուներէն որ կրակ ըլլայ, այդ տուները կրակի պիտի տրուին։ Ամէն անոնք որք երդում կ'ըրած և կ'պահեն զայն, ինչպէս նաև այրիները, անտէրունչ կիները պիտի պաշտպանուին, և եթէ անգլիական բանակին համար իրենցմէ բան մը առնուի, դրամ պիտի վճարուի փոխարէնը։ Երբ Պօէր մը անձնատուր ըլլայ, իր կին պիտի պաշտպանուի։ Կ'ազդարարուի Պօէրներուն որ, եթէ իրենց պետերն հպատակին և բոլոր թնդանօթներն յանձնուին, խաղաղութիւն պիտի յայտարարուի, և պատերազմական գերիները պիտի արտօնուին իրենց տուները դառնալու, բաց ի սակայն անոնցմէ որք պատերազմին համար պատասխանատու են և որք պատճառ կ'ըլլան պատերազմին աղետալի երկարաձգման, բաց ի նաև անոնցմէ որք պատերազմին մէջ անգթօրէն կռուած են հակառակ միջազգային օրինաց։

—«Լորտ Ռոպէրդս երէկ աչքէ անցուց Լոնտոնի Միջնաքաղաքին կամաւորները, որք Անգլիա կ'մեկնին։ Վերին հրամատարն ըսաւ թէ կ'պարծի իրենց պատուակալ գնդապետն ըլլալով։ Ինք միշտ հաւատք ունեցած էր կամաւորներու գունդերուն վրայ։ Այս պատերազմ արդարացուց և զօրացուց իր հաւատքը։ Կամաւորներուն քաջութեան ակնարկելով, յիշեց անոնց կորուստները ճակատամարտի դաշտին և հիւանդանոցներու մէջ։ Վստահ է թէ անոնք մեծաշուք ընդունելութեան պիտի արժանանան Անգլիոյ մէջ իրենց հայրենակից այրերէն և կիներէն։ Իրենք կարող պիտի ըլլան պատմել Անգլիոյ ժողովրդեան իրենց պատերազմական փորձառութիւնները, և պարծանօք պիտի յիշեն Բրիտանացի զինուորներուն քաջութիւնը, չարքաշութիւնն և ուղիղ վարմունքը։ Բարի ճանապարհ մաղթեց անոնց։ Կամաւորք երեքս կեցցէ գոչեցին ի պատիւ Մարէշալ Ռոպէրդսի։»

—Բէրդաուին մէջ մեծամեծ պատրաստութիւնք կ'տեսնուին կամաւորներուն ընդունելութեան համար։

ԲՐԵՏՈՐԻԱ, Հոկտ. 3.—«Զօրավար Տէվէդ գտնուած տեղէն ճամբայ ելած է Շըէյնի հետ տեսակցելու, որ կ'ըսուի թէ Տէլակօա գծին հարաւակողմն է։ Տէվէդի նպատակն է, կ'ըսուի, համոզել Շըէյնը թէ անօգուտ է այլ եւս պատերազմին շարունակութիւնը, և եթէ յաջողի, Հոկտ. 13ին անձնատուր պիտի ըլլայ։»

—Իբէնէի մօտ Անգլիացիք գտան թշնամիի բոյն մը, որուն վրայ յարձակելով սպաննեցին հինգ պօէր, և քանի մը հոգի վիրաւորեցին և գերի բռնեցին։

ՊԼԷՕՄՖՈՆԴԱՅՆ, Հոկտ. 3.—Տէվէդստորբի մօտ կռիւ մ'եղաւ։ Պօէրական զօրախումբ մը, որուն կ'հրամայէր Բրեդորիւս, ցիրուցան եղաւ։ Կը կարծուի թէ Տէվէդի գունդին մարդիկն էին։»

ՎՐԻԳՈՒՐԿ, Հոկտ. 1.— «Քանի մը ագարակներ կրակի տրուեցան, ինչպէս նաև Բրեդորիուսի ագարակը։»

ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ՆԱՏԱԼ. Տըրպէն, Հոկտ. 3.—«Պօէր հրամատար Բրիսլիւս Պոթա յատուկ թուղթերով կը հրամայէ Պօէրներուն և անոնց հրամատարներուն որ, եթէ Անգլիացիք շարունակեն կրակի տալ պօէրական ագարակները, իրենք ալ անխնայ կործանեն և թալլեն ձեռք ինկած անգլիական կարաւանները, և Պօէրք սկսած են այնպէս ալ ընել։

«Այս առաւօտ հետաքրքրաշարժ արարողութիւն մը կատարուեցաւ հոս։ Հնդկաստանի փոխարքայ Լորտ Քըրզընի աղջիկը, Լէտի Քըրզըն, երկար վերարկու մը նուէր ղրկած էր հնդիկ զինուորի մը, Բուրկու Սինկ անուն, որ Լէտիսմիթի պաշարման միջոցին նշանաւոր հանդիսացած էր, այսինքն յոյժ վտանգաւոր տեղ մը կենալով պօէրական խոշոր թնդանօթներէն նետուած ռումբերը նշանացի կ'իմացնէր Անգլիացիներուն։ Արարողութեան ներկայ էին Տըրպէնի քաղաքապետն ու առաջնակարգ քաղաքացիք։»

ՆՊԱՐԵՂԻՆԱՑ ԳԻՆԵՐՆ Ի ԲՐԵՏՈՐԻԱ.—Զինուորական իշխանութիւնք յատուկ գիներ որոշեցին ծախուած նպարեղէններուն եւն. համար, հին գիներէն 25% զեղչուած։

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Զօրավար Պատէն Բօուէլի հրամատարութեան տակ ծառայող ոստիկաններու թոշակներն որոշուեցան։ Առաջնակարգ ոստիկան մը օրական 9 շիլին (54 ղրշ.) պիտի ընդունի, երրորդ կարգի ոստիկան մը 7 շիլին, զուտ ուտեստի եւն. ծախքերը կառավարութեան վրայ են։ Ծառայութեան շրջանն երկու տարուան համար է, այնուհետեւ կրնայ դարձեալ մտնել ոստիկանութեան մէջ կամ պահեստիներուն կարգն անցնիլ։ Պահեստիներն ամսական 1 անգլ. ոսկի պիտի առնեն։ Եթէ պահեստիները փափաքին Թրանսվալ և Օրանժ հաստատուիլ, կառավարութիւնն ամէն դիւրութիւն պիտի ընծայէ, հողեր տալով անոնց եւն։ Անգլիայէ Թրանսվալ երթալ փափաքողներուն կառավարութեան կողմէ ամէն դիւրութիւն պիտի տրուի, զոր օրինակ, Անգլիայէ մինչև Թրանսվալ ձրիաբար պիտի փոխադրուին. եւն.։

ԲՐԻՒԿԸՐԻ ՎԻՃԱԿԸ. — Տըրգսէն անուն պօէր մը Անգլիացւոց թոյլտուութեամբ մինչև Լորէնսօ Մարքէս գացեր է, եւ Քրիւկէրի հետ խօսակցելէ վերջ Թրանսվալ կ'դառնայ, համոզելու համար Պօէր հրամատարներն որ պատերազմէ հրաժարին, որովհետև ամէն ընդդիմութիւն անօգուտ է այլ եւս։ Պօէր հրամատարներէն Եբասմուս և Տըլարէյ կ'սպասեն եղեր Տըրքսէնի գալստեան վերջնական որոշում մը տալու համար։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԹԻԲԵԴ.— Թիբէդի կրօնային Մեծ Իշխանը, Տալայ Լամա, յատուկ նամակով և թանկագին ընծաներով Նիքոլա Ցարին կ'ղրկէ արտասովոր պատուիրակութիւն մը, որոյ պետն է Ախվին Խօսքա. այս անուան երկրորդ բառը կ'ցուցնէ պատուիրակութեան պետին կրօնային աստիճանը։ Առաջին անգամն է որ Թիբէդի հոգեւոր պետն եւրոպական վեհապետի մը այսպիսի մեծարանաց ցոյց կ'ընէ, մինչդեռ ցայսօր Տալայ Լամա արտաքին աշխարհի հետ ո և է յարաբերութենէ հեռի պահած է իր երկիրը։ Հետեւաբար խնդիրը քաղաքական կարեւորութենէ զուրկ չէ։ Թիբէդցի պատուիրակութիւնը Ռուսիա կուգայ իբրեւ հետեւանք այն գաղտնի ուղեւորութեան, զոր ի Բեդերսպուրկ չինական բժշկութեան հռչակաւոր Բրոֆէսօր Պատմայէվ կատարեց ի Մոնկոլիա և ի Թիբէդ 18 ամիս առաջ, Զարին կողմէ նուէրներ տանելով Տալայ Լամայի և իր ստորակարգեալներուն։ Հանգուցեալ ռուս զօրավար Բրիէժվալսքի երկրախուզութիւններ կատարած էր ի Թիբէդ, բայց Ռուսք գիտական տեսակէտով չդիտեցին միայն գիտականին պաշտօնը, և ջանացին այդ երկրին հետ քաղաքական յարաբերութիւններ մշակել։ Այս տեսութեամբ, Ռուսք պատրաստեցին գետինը, եւ պարզ զուգադիպութիւն մը չէ որ Թիբէդի պատուիրակութիւնը Ռուսիա կուգայ չինական խնդրոյն տագնապալից վիճակին մէջ և ճիշտ ա՛յն պահուն երբ Մանչուրիա բաժնուելու վրայ է Բեքինի հետ ունեցած կապերէն։ Մ. Պատմայէվ, որուն միջնորդութեան կ'վերագրուի Թիբէդէ ակնկալուած այս պատուիրակութիւն, Մոնկոլեան սերունդէ է և իր բնավայրին շատ մօտէն ծանօթ է։ Վերջերս իր տեսութիւններն հրատարակեց Չինաստանի կացութեան վրայ։ Կ'ցուցնէ թէ Ռուսիա գերակշիռ և բացարձակ ազդեցութիւն ունի ի Մոնկոլիա և ի Թիբէդ, եւ խորհուրդ կուտայ որ Ռուսիա առանձինն չինական քաղաքականութիւն մը ունենայ, անկախ գործէ միւս Տէրութիւններէն, որպէս զի կատարելապէս հասնի իր նպատակին, այսինքն այդ ընդարձակ կայսրութիւնն առնէ իր հովանւոյն տակ։ Մ. Պատմայէվ Թիբէդի կողմէ ղրկուած առաջին դեսպանին արարողապետի պաշտօն կ'կատարէ, ինչպէս երբեմն կատարեց Մ. Լէոնդիէվ, որ յորդորեց զՄենելիք առաջին հաբէշական դեսպանութիւնը ղրկելու ի Բեդերսպուրկ, և ինչպէս կ'ընէ Ուխտօմսքի իշխան, որ Չինաստան հասաւ այս օրերս գաղտնի պաշտօնով մը Լի Հունկ Չանկի և Չինական կառավարութեան մօտ։ Բեդերսպուրկի մէջ դիտուեր է որ իշխան Ուխտօմսքի Շանկայ հասնելուն զուգադիպութեամբ Չինու կայսրն հրովարտակով մը շնորհակալ կ'ըլլայ Զարին իր զօրքերուն քաշուելուն համար և Ռուսիոյ նոր աջակցութիւնը կ'խնդրէ։

ԼՈՐՏ ՌՈԲԵՐԴՍ ԵՒ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԼՈՐՏ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԸ.—Ըստ սովորութեան, յառաջիկայ Նոյ. 9ին նոր քաղաքապետին՝ Ֆրանք Կրինի իր պաշտօնին մէջ հաստատուելուն առթիւ տեղի կ'ունենայ Մեծ Հացկերոյթը։ Հրաւէր ղրկուած էր նաև Լորտ Ռոպէրդսի, որ հետեւեալ կերպով պատասխանեց Բրեդորիայէ.—«Շատ կը ցաւիմ որ ժամանակին Անգլիա պիտի չկրնամ գտնուիլ ընդունելու համար ձեր հրաւէրը Նոյ. 9ի հացկերոյթին։ Վստահ եմ թէ մինչեւ այդ ժամանակ ձեր մէջ պիտի ունենաք դարձեալ Միջնաքաղաքի կամաւորներուն քաջարի գունդը, զոր այս առաւօտ սիրով աչքէ անցուցի՝ անոնց Անգլիա մեկնելէն առաջ։ «ՌՈԲԵՐԴՍ»

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԱՒԱՑԻՆ ԾԱԽՔԵՐԸ.—1901 տարւոյն համար Ռուսիա 97 միլիոն 97,666 ռուպլի ելմտացոյց մ'ունի, որմէ 60 միլիոնը սովորական ծախքերուն համար։ 16 միլիոն յատկացուած է նաւատորմիղը զօրացնելու, 3 միլիոն ալ մէկ կողմ դրուած է նաւահանգստի շինութեանց համար ի Լիպաւ (Պալթիկի վրայ), 2 միլիոն ալ Վլատիվոսդոքի և 3 միլիոն Բորդ Արթուրի համար։ 1901ի նաւային ելմտացոյցը նախորդ տարիէն 10 միլիոն 469,651 ռուպլ աւելի է։

ՈԳԵԼԻՑ ԸՄՊԵԼԵԱՑ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ.—Շատ տարիներէ ի վեր ռուս կառավարութեան ուշադրութեան առարկայ եղած էր գեղացի ռուս ժողովրդեան մէջ ոգելից ըմպելիքներու չափազանց գործածութիւնը։ Ռուս ելմտական նախարար մը սա՛ կարծիքն յայտնած էր թէ գինետունք ռուս ժողովրդեան տնտեսական կեանքը փճացնելու և կազմալուծելու ամէնէն զօրաւոր միջոցներն են, և թէ գինետունք և հանրային ուրիշ տուներ կ'սպառնան աղքատութեան մատնել ամբողջ գեղացի ժողովուրդը։ Ժամանակ առ ժամանակ զանազան միջոցներ ձեռք կ'առնուէին ոգելից ըմպելեաց վաճառումը սահմանափակելու, զոր օրինակ, այնպիսի տեղեր ծախել տալ ուր միևնոյն ատեն նպարեղէն կ'ծախուի, պատրիկ կամ ապագայ աշխատութեան մը փոխարէն ոգելից ըմպելիքի վաճառումն արգիլել, կառավարական խանութներ հաստատել, ուր յաճախողներուն ծախուէր բերանը գոց շիշերու մէջ դրուած ըմպելիքներ, և ոգելից ըմպելեաց արտօնագրի (Թէզքէրէ) ծախքերը խիստ աւելցնել, եւն։ Առաջին անգամ 1885ին առաջարկուեցաւ ոգելից ըմպելեաց ամբողջ առեւտուրը կառավարական հակակշիռի կամ հսկողութեան ներքև առնել, բայց տարին 275 միլիոն րուպլ պետական հասոյթ մը կ'մնասուէր առոր երեսէն։ Ուստի ծրագիրն առժամապէս յետաձգուեցաւ, բայց 1891ի սովը պատճառ եղաւ որ կառավարութիւնն ընդունի զայն ռուս կայսրութեան մէկ մասին մէջ, այսինքն 35 գաւառներուն մէջ, որոց տարածութիւնը, ամբողջ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Գերմանիոյ և Հոլանտայի տարածութեան չափ է, և 61 միլիոն բնակիչ կ'պարունակէ։ Այս դրութեան համեմատ տեղական իշխանութիւնք կ'որոշեն պատրաստուած ըմպելիքներուն չափն ու տեսակը, անոնցմէ մեծաքանակ կ'գնեն և միանգամայն վաճառումը կ'արտօնեն, մասնաւոր կանոններու տակ, ճարտարարուեստի պէտքերուն համար, և սպառողին կ'հայթայթեն զուտ ոգելից ըմպելիք, այսպէս առաջքն առնելով կեղծերուն, որք հասարակ ժողովրդեան բարոյականութիւնն ու բարեկեցութիւնը կ'նուաստացնեն։ Ռուսիոյ ելմտական նախարարը քանիցս յայտարարած է թէ կառավարական հակակշռին նպատակն հասոյթի ո և է ուղղակի աճումը աւելցնել չէ։ Այս մասին վերջին պաշտօնական տեղեկագիրը կ'ցուցնէ թէ ոգելից ըմպելեաց ճարտարարուեստին համար՝ 30 միլիոն անգլ. ոսկի դրամագլուխ կայ, 7½ միլիոն ծախք կայ, 13 միլիոն անուղղակի տուրք, իսկ կառավարութեան զուտ շահն է 3½ միլիոն անգլ. ոսկի։ Ուր որ վաճառումը կառավարական հակակշռին ներքև է, գինեհատ ընկերութիւններ կազմուած են ընդ հովանաւորութեամբ Օլտէնպուրկ իշխանին, հռչակաւոր մարդասէր մը ի Բեդերսպուրկ։ Այս ընկերութիւնք առանց ոգելից ըմպելիքի ճաշարան, ընթերցարան հաստատած են, և կառավարութիւնն ալ կ'քաջալերէ այս շարժումը։ Այժմէն կ'ըսուի թէ 1902ին Ռուսիոյ մէջ մէն մի գաւառ, Սիպերիան ալ հետ առնելով, այս ընկերութեանց գործողութեան շրջանակին մէջ պիտի մտնէ։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՄԷՋ.—Հարսանեկան շըլազգեստ մը, որ վերջերս ամերիկացի տիկնոջ մը ծախուած էր 120 անգլ. ոսկիի, բաց ցուցափեղկի մը մէջ դրուած էր։ Արուեստահանդէսին գործաւորներէն մին ներս մտաւ և հանդիսատեսներուն աչքին առջև ծրարեց շըլազգեստն և առանց բառ մ'իսկ արտասանելու առաւ քալեց։ Ոչ ոք միջամտեց, որովհետև նոյն տարազով գործաւորներէն կ'համարուէր։ Երբ քանի մը վայրկեան վերջ պահապանն իր սովորական պտոյտը կատարեց և տեսաւ եղածը, իսկոյն իրար անցուց ամէն տեղ, և վերջապէս յաջողեցաւ բռնել գողը՝ ճիշտ այն պահուն երբ Արուեստահանդէսին շէնքերէն կ'հեռանար ծրարին հետ։ Հաւկցուեցաւ որ գողը խելքին տէրը մարդ չէր, որովհետեւ յայտարարեց թէ շըլազգեստը գողցած էր որպէս զի իր կինը կարենար անով պարահանդէս երթալ։

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ.— Հռոմի ոստիկանութիւնը կ'շարունակէ իր խուզարկութիւնները Վատիկանի գողերը բռնելու համար։ Կասկած կայ չորս հոգիի դէմ, որոցմէ մին օտարազգի է։ Անցեալ տարի յուլիսին իտալական ոստիկանութիւնն իմացուցեր է Վատիկանի իշխանութեանց թէ գողութիւն մը կ'կազմակերպուի Վատիկանի դէմ։ Կ'ըսուի թէ գողցուած դրամը Պապին անձնական սեփականութիւնն է եղեր, կրօնական միաբանութեանց կամ գործերու յատկացուած։

ՔԱՄՊՈՃԻ գահաժառանգ իշխան Ինքանթօր, որուն ճամբորդութիւնը ծանուցինք անցեալ օր, կ'պատրաստուի Պրուսէլէ Լոնտոն երթալ, Ֆրանսական կառավարութեան գաղթային աշխարհավարութեան մասին հրատարակութիւններ ընելու անգլ. օրաթերթերուն մէջ։

ԱՆԳԼ. ՇՈԳԵՆԱՒ մը, Էմիր, որ Նորֆօլքէ ամերիկեան հանքածուխ կ'տանէր ի Մանիլա, Հոկտ. 3ին ընկղմեր է Սուէզի ջրանցին մէջ։ Ջրանցին ընկերութիւնն օգնութիւն ղրկեց արկածեալ նաւուն։ Մէջը գտնուողներն ազատուած են։ Ջրանցին նաւարկութիւնը, որ պահ մը ընդհատուած էր, վերսկսաւ։

ԱՆԳԼ. ԵՐԿՈՒ ԹՈՐՓԻԼԱՀԱԼԱԾՆԵՐ հիւսիսային ծովուն մէջ իրարու զարնուելով, ծանրապէս վնասուեցան։ Ցամաք պիտի քաշուին նորոգութեան համար։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.— Նիւ Եորքի հելլէն գաղթականութիւնը մեծ պատիւներ ըրաւ Միաուլիս հելլէն յածանաւին, որ ամերիկեան քանի մը նաւահանգիստներն այցելելու գացած էր։ Մաքինլի նախագահ պիտի ընդունի յածանաւին հրամատարը։

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ ԾԱՆԳԼԻԱ.— Մինչեւ Նչ.գիշեր ծանօթ արդիւնքը.— Վերջ Կառավարութեանց

Պահպանողականք	234 }	280
Միութենականք	46 }	
Ազատականք		72
Իռլանտացի Ազգայնականք		44
		396

Պահպանողականք շահեցան [իրենց հին վիճակին վրայ] 21 աթոռ, իսկ Ազատականք շահեցան 12 աթոռ։ Առայժմ Ազատականք ո՛չ միայն յաղթուած, այլ և ջախջախուած են։

ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆԱՑ միթինկի մը մէջ զօրավար Սըր Ճէյմս Հիլս Ճօնս ըսաւ թէ ինք ժողովին ներկայ եղած է իբրև անձնական բարեկամ Լորտ Ռոպէրդսի, որուն հետ Բրեդորիա գացած է, և թէ Լորտ Ռոպէրդս անձնապէս փափաք յայտնած է որ պահպանողական կառավարութիւն մը պաշտօնի կոչուի դարձեալ։ Ազատական ընտրելի մը հեռագրով Լորտ Ռոպէրդսի հարցուց թէ իրա՞ւ այսպէս խօսեր է։ Վերին հրամատարը պատասխանեց անմիջապէս.— «Քաղաքականութենէ միշտ հեռի կ'պահեմ ինքզինքս»։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Տրապիզոնի կեդր. Նախագահ Ատենի ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ Շքոտրայի նոյն դատարանի ընդհանուր դատախազի օգնական Ֆէյզուլլահ էֆէնտի, որուն յաջորդեց Թաշլըճայի պատժական Նախագահ Ատենի նախագահ Ճաֆէր Րիզա էֆ.։ Թաշլըճայի պատժական Նախագահ Ատենի նախագահ անուանուեցաւ Պէրութի Նախագահ Ատենի ընդհ. դատախազի օգնական Մահմուտ Համտի էֆ., որուն յաջորդեց Կայս. Իրաւաբանական վարժարանի շրջանաւարտ Ալի Թահ էֆ.։

Պետական Խորհրդոյ Վճռաբեկ Ատենի Բ. կարգի օգնական անդամ անուանուեցաւ Ա. կարգի Միւլազիմ Օսման էֆ. և Բ. կարգի Միւլազիմ անուանուեցաւ Քարտուղար Շէհապէտտին էֆ.։

—Ա. Մէճիտիէ պատուանշան տըրուեցաւ Այտընի նահանգին Տէֆթէրտար Սաֆէտտին պէյի, Գ. Մէճիտիէ՝ Պրուսայի Հայոց առաջնորդ Տ. Յովհաննէս Եպիսկոպոս Արշարունիի, և Դ. Մէճիտիէ՝ ճարտարապետ Լեոն էֆ. Կիւրեղեանի։

ՊԱՐՍԻՑ ՎԵՀ. ՇԱՀԸ, Պ.լիս գտնուած միջոցին, դեսպանական մարմինն ընդունած պահուն, աւստրիական գործակատար Պառոն Պրաունէ տեղեկութիւն խնդրեր է Ֆրանց—Յոզէֆ կայսեր առողջութեան վրայ, և խնդրեր է Իր բարեներն ու շնորհակալութիւններն հաղորդել Ն. Վեհափառութեան, որ այնքան սիրալիր ընդունելութիւն մ'ըրած էր իրեն, ի Վիեննա և ի Բէչքա։

—Վեհ. Շահին ծննդեան տարեդարձիս առթիւ, դեսպանատան գործակատար և ընդհ. հիւպատոս Միւմթազ—իւս—Տէօվլէ Միրզա Իսմայիլ խան պաշտօնական ընդունելութիւն կատարեց այսօր դեսպանատան մէջ։ Երեկոյին հացկերոյթ մը պիտի տայ դեսպանատան և հիւպատոսարանի պաշտօնէից, ինչպէս նաև Պարսիկ գաղթականութեան երեւելիներուն։ Օսմ. պահականաւը, միջօրէին, ըստ սովորութեան դրօշազարդուելով, թնդանօթով ողջունեց Պարսիկ Վեհապետին տարեդարձը։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպան Մ. Զինովեվ Զարեն հրաման ստացաւ Եալթա երթալու, ուր կ'գտնուի Կայս. ընտանիքը։ Մ. Զինովեվ այս գիշեր պաշտօնական երեկոյթ մը պիտի տայ, որուն հրաւիրած է դեսպանական մարմինը։

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԸ.—Պետական Խորհրդոյ ելմտական ճիւղն ինչ ինչ տնօրինութիւններ ըրած է, կալուածական դիզուած տուրքերը գանձելու միջոցները դիւրացնելու համար։ Այս տնօրինութիւնք ընդհուպ պիտի գործադրուին։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ նախարար Զիհնի փաշա, ելմտական նախարար Րէշատ փաշա, Մաքսային Վերատեսուչ Նազիֆ փաշա և խորհրդական Մէհմէտ Ալի պէյ երէկ մաքսատան մէջ գումարուելով, մաքսային սակացոյցերու խնդրոյն վրայ խորհրդակցութիւն մը ունեցան։

ԹՈՒՐՔԵՒՀԵԼԼԷՆ առեւտրական դաշնագրին բանակցութիւնք երէկ սկսան երկու կողմանց պատուիրակներուն կողմէ։ Հելլէն գործակատար Մ. Կրիբարիս և պատուիրակ Մ. Սթէֆանու, խառն յանձնաժողովին գումարումէն առաջ, տեսակցութիւններ ունեցան Մեծ—Եպարքոսին և Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ երէկ Բ. Դուռն երթալով, յաջորդաբար տեսակցեցաւ Մեծ—Եպարքոսին և Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ Տրիպոլիոյ ժողովուրդը, ինչպէս յայտնի է, տարին երկու անգամ զինուորական մարզանք կ'կատարէ օսմ. սպաներու հրամանին տակ։ Հեծեալ և հետեւակ զօրաց մարզանքները, որք Սեպտ. 1ին սկսած էին, նոյն ամսոյ 11ին աւարտեր են, և նոյն օրը կուսակալին, զինուորական հրամատարին և քաղաքային ու զինուորական իշխանութեանց ներկայութեանը, տեղի ունեցեր է մեծ զօրահանդէս մը, որմէ վերջ բարեմաղթութիւններ եղեր են Կայս. առողջութեան համար։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ու քաղաքային պաշտօնէից յատուկ պարտականութիւնք եւ իրաւասութիւնք թէև օրէնքով գծուած են, սակայն տեղ տեղ քաղաքային պաշտօնեայք ելմտական գործերու կ'միջամտեն, կամ փոխադարձաբար, և այսպէս տեղի կուտան կարգ մը անհամաձայնութիւններու։ Ջեռնհաս իշխանութիւնք խստիւ ազդարարեցին, որպէս զի քաղաքային ու ելմտական պաշտօնեայք իրարու գործի չխառնուին։

ՇՈՒԷՏԱԿԱՆ դեսպան Սդինդօք կոմսը, որ արձակուրդով բացակայ կը գտնուէր, երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս վերադարձաւ Եւրոպական կառախումբով։

ԿԱՅՍ. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ձի հասցնելու համար, Նախարարաց Խորհրդոյ որոշմամբ, Կայս. Իրատէ մը հրամայած էր գաւառներու մէջ ձիաստաններ կազմակերպել։ Կայս. սոյն Իրատէն գաւառային իշխանութեանց հաղորդուած ըլլալով, Սելանիկի Կուսակալութիւնը Կայս. կառավարութենէն խնդրած է 58 յովատակ գնել և ձիւրապէս նոյն նահանգը ղրկել։ Ներքին գործոց նախարարութեան և Սպարապետութեան միջև բանակցութիւնք կ'կատարուին այս խնդրոյ մասին։

ՈՍՏԻԿԱՆ—ԶԻՆՈՒՈՐԱՑ Թոշակներուն վճարումը կանոնաւորելու համար, Բ. Դուռը խստիւ ազդարարեց առ որ անկ է, որպէս զի ամսաթոշակներու փոխարէն տրուած հաւաստագիրները ժամանակին և կանոնաւորապէս վճարուին։ Ամսաթոշակներու անկանոն վճարման պատճառաւ, տեղ տեղ ոստիկան—զինուորք նեղութիւն կ'կրեն եղեր, ինչ որ հակառակ է բարձրագոյն հաճութեան։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ Վարչութիւնն որոշեց քննիչ մը ղրկել Պաղտատ և Պասրա, տեղւոյն մաքսատանց մէջ գործուած անկանոնութիւնները քննելու համար։ Մաքսային քննիչ Ճէլալ պէյի յանձնուեցաւ այդ պաշտօնը։

—Մաքսային քննիչ Հիլմի պէյ, որ Էտիրնէի նահանգին մաքսային գործերը քննելու գացած էր, Սելանիկ ևս պիտի երթայ, ուր մաքսանենգութիւնը շատցած է կարգ մը մաքսանենգիչ ընկերութիւններու շնորհիւ, որոնց կ'նախագահեն Սէմուէլ Մորտօ և Եուտա Մուշէ անուն Հրեաները։ Ասոնք Սելանիկի ծովեզերեայ սրճարաններն ու պարտէզները վարձած են, մանաւանդ մաքսանենգութեան նպատակաւ։ Ցունաստանէ Սելանիկ գացող հելլէն առագաստանաւեր, այս մաքսանենգիչ ընկերութիւններու միջոցաւ, իրենց ապրանքները կամաց կամաց Սելանիկ կը ներմուծեն առանց մաքսատուրքի։ Գարապուրնի և Այնորոզի ծովեզերքներն ալ պէտք չէ մոռնալ, կ'ըսէ Իգտամ, որովհետև այդ հրէական ընկերութիւնները մինչև հո՛ն ալ ընդարձակած են իրենց շահատակութիւնները։

ՑԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ.—Այտընէ կ'ծանուցուի թէ մզկիթի մը գմբէթը, որ կ'նորոգուէր, յանկարծ փլեր է։ Չորս Հայ գործաւորներ վտանգաւոր կերպով վիրաւորուեր են, և ուրիշ մ'ալ մեռեր է։

ՄԵՏԱՔՍԻՆ գինը կարեւոր բարձրացում մը ունեցած է եւրոպական հրապարակներուն վրայ։

ԷՇՆԵԱՑԻ ԱՅՆԻՔ.— Մաքսատուրքի փոխարէն մաքսատան թողուած վաճառքներուն երեսէն Պետական Գանձը միշտ կ'վնասուի, որովհետև առնուած ապրանքներն երկար ատեն մաքսային մթերանոցներու մէջ կ'մնան և կ'փտին։ Ջեռնհաս պաշտօնատունն այս խնդիրը լուրջ նկատողութեան առած էր, եւ միջոցներ կ'խորհէր նոյն ապրանքները ձեռքէ հանելու համար։ Վերջերս մաքսատան քննիչները կ'դիտեն որ Օգոստոս ամսոյ մէջ մաքսատուրքի փոխարէն առնուած ապրանքները, մթերանոց յանձնուելէն անմիջապէս վերջ, կարգ մը միջնորդներու կողմէ կը գնուին, մինչդեռ նախորդ ամիսներու մէջ առնուած ապրանքները մթերանոցին մէջ նոյնութեամբ կ'մնան և ի զո՛ւր յաճախորդի կ'սպասեն։ Ասկէ կասկած յղանալով, զգուշութիւններ ձեռք կ'առնեն հասկնալու համար թէ գնուած ապրանքներն ո՞ւր պիտի տարուէին, և կ'տեսնեն որ կարգ մը վաճառականներու մթերանոցները կը տարուէին կառքերով։ Ուստի, հասկնալով որ զեղծումներ ու անկանոնութիւններ գործուած են, կառքերը դէպ ի մաքսատուն ետ կը դարձնեն։ Հիմա Մաքսային Վարչութիւնը մանրակրկիտ քննութիւն կը կատարէ, հասկնալու համար թէ ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ անցեալ ամիսներու մէջ մաքսատուրքի փոխարէն առնուած ապրանքները նոյնութեամբ կ'մնան, և Օգոստոս ամսուան մէջ նոր եկած ապրանքներն անմիջապէս կ'գնուին։

ՏՔԹ. ՌԻՏԸՐԻ վիճակը, երեկուընէ ի վեր, ծանրացեր է Կիւլհանէի հիւանդանոցին մէջ, ուր փոխադրուած էր։ Դարմանող բժիշկները մէկ օրուան մէջ 8 անգամ անկողին փոխել տալու պարտաւորուեր են։ Երէկ ռումանական շոգենաւով մայրաքաղաքս կ'սպասուէին երկու մասնագէտներ, Տքթ. Զիք և Բրոֆէսօր Պօն, որք հեռագրաւ Պոլիս կանչուած են Տքթ. Ռիտըրը դարմանելու համար։

ՍԵՒ—ԼԵՌԱՆ Նիքօլա իշխանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ, նախընթաց օրը Սև—Լեռնցի գաղթականութեան երեւելիներն Էմիրկէնի դեսպանատունն երթալով, իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին դեսպան Մ. Պաքիչի, որ շնորհաւորական հեռագիր մ'ուղղեց ի Ցէթինէ։ Նիքօլա իշխան 1841 Հոկտ. 8ին (Ը. Ն.) ծնած և 59 տարեկան է։

ԱՐՔԻՊԻՂԱԳՈՍԻ կուսակալ Ապէտին փաշա Հռոդոսէ Միտիլլի հասաւ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Հալըճը—օղլուի բնակիչներէն օր. Տիւրիւկ Ալթունթօփեան, 55 տարեկան, երէկ առաւօտ ժամ 1ին միջոցները, իր բնակած տան ջրհորը նետեց ինքզինքը անձնասպանութեան նպատակաւ։ Տնեցիներուն աղիողորմ աղաղակներուն վրայ, ոստիկաններ ու դրացիներ օգնութեան փութալով, Խալուսի էֆ. անուն Թուրք մը չուանով հորն իջաւ, և հէք օրիորդը ողջամբ դուրս հանեց։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.—Բերայի ոստիկանութիւնն յաջողեցաւ ձերբակալել Տիւրպէքիրցի Քիւրտ Մէհմէտ անուն չարագործ մը, որ երկար ատենէ ի վեր կ'փնտռուէր։ Չարագործն երկու տարի առաջ Սամսոնի մէջ ձերբակալուելով, երբ երկու ոստիկաններու հսկողութեամբ կառավարական պաշտօնատունը կ'տարուէր, ճամբան ոստիկաններէն մին սպաննեց և փախաւ։ Վերջերս ալ Պաֆրայի մէջ Ռէժիի դէտ մը զարկած սպաննած էր։

ՊՈԼՍՈՅ պահականոցներէն անոնք որ նորոգութեան պէտք ունին, Կայս. հրամանաւ, կատարելապէս պիտի նորոգուին։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ Վարչութիւնը միջոցներ տնօրինեց Գոնեայի ու յարակից գաւառներու և Պոլսոյ միջև թղթատարական երթևեկութիւնները փութացնելու համար։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ոստիկան— զինուորներուն վրայ, Կայս. Իրատէով, 150 հոգի աւելցան, աւազակախումբերն հալածելու համար։

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆԸ Թուրքիոյ մէջ ընդհանրացնելու և զարգացնելու միջոցներն ուսումնասիրելու համար, երկրագործական նախարար Սելիմ Մելհամէ փաշայի նախագահութեան տակ կազմուած յանձնաժողովն այսօր պիտի գումարուի, լսելու համար Պրուսայի նահանգին երկրագործական խորհրդական Մազհար պէյի կարծիքը, որ յատկապէս ղրկուած է Պրուսայի կուսակալութեան կողմէ։

ԲԵՐԱՅԻ մեծ պողոտային վրայ, Պօն—Մարշէի դիմացը գտնուած երեք խանութներ և անոնց վրայ գտնուած տուները Կայս. հրամանաւ գնուելով, փողոցը պիտի ընդարձակուի։

ԿԱՅՍ. ԲԺՇԿԱԿԱՆ Վարժարանի Տնօրէնութիւնը բժշկական մասնախումբ մը պիտի ղրկէ ի Պէրութ, տեղւոյն Ֆրանս. բժշկական վարժարանի տարեկան հարցաքննութեանց ներկայ գտնուելու համար։ Բժշկական մասնախումբն պիտի նախագահէ վիրաբուժ Ճէմիլ փաշա։

ԽԱՆԵԱՑԻ նահանգին մէջ կատաղութեան դարմանատուն մը պիտի հաստատուի։

ԻԶՄԻՐԻ ջուրերը գտնուող Միջերկրականի անգլ. հզօր նաւատորմը 410 թնդանօթ և 9094 նաւազ ունի։ Վերջին տարիներուս մէջ, այսքան հզօր նաւատորմ մը չէր այցելած Իզմիր։ Քաղաքին բոլոր սրճարաններուն ու ճաշարաններուն մէջ անսովոր ոգեւորութիւն կ'տիրէ։ Շատ մը ճաշարաններ անգլ. դրօշներ պարզած են (Բրեդորիա, Թրանսվալ Արմս, Լէտիսմիթ ևն.) անգլիացի նաւազներն յանկուցանելու համար։ 4,000 նաւազներ արտօնութիւն ստացեր են ցամաք ելնելու, 48 ժամուան համար։ Մարտանաւերուն հրամատարք պահակախումբեր ցամաք հաներ են, նաւազներուն վրայ հսկելու համար։ Քաղաքին ոստիկանութիւնն ալ իր կողմէ կարգապահական միջոցներ ձեռք առեր է։ Երկու Թորփիլանաւ մնացեր են Լիմնոսի առջև կատարուած ռազմափորձերու պահուն։

ՀԱՆՔԱՑ, ԱՆՏԱՌԱՑ ու երկրագործական նախարարութիւնը Բ. Դռնէն արտօնութիւն խնդրեց Արղընիի Կայս. պղնձի հանքերուն շահագործութիւնը բարւոքելու, մասնագէտ արուեստագէտներու ձեռամբ, զորս Եւրոպայէ բերել պիտի տայ։

ԱՆՑԱԳԻՐԸ.— Օտար երկիրներէ եկող ճամբորդներուն անցագիրները պէտք է որ ըստ օրինի ֆրանսերէն գրուած ըլլան, ինչպէս ընդունուած են բոլոր տէրութիւնք։ Սակայն ժամանակէ մ'ի վեր Սլաւական երկիրներէ եկողներուն անցագիրները լոկ սլաւերէն գրուած ըլլալով, քննութիւնը դժուարութեանց կ'հանդիպի։ Ջեռնհաս պաշտօնատունը, այս անկանոնութեան վերջ տալու համար, ազդարարեց առ որ անկ է, որպէս զի օտարականներու տրուած անցագրերուն մէջ, այսուհետև անոնց անունը, մականունը, ինքնութիւնն ու դիմագիծները լոկ ֆրանսերէն նշանակուած ըլլան։

ԿԱՅՍ. ԹԻԿՆԱՊԱՀ Ահմէտ Ալի փաշա և արարողապետ Ղալիպ պէյ, որ մինչև Պելկրատ Վեհ. Շահին ուղեկցած էին, այսօր մայրաքաղաքս դարձան և ուղղակի Կայս. Պալատ գացին։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ Շինութեանց եւ երկրագործական նախարարութիւնն որոշեց ընդարձակ թթաստաններ հաստատել Պրուսայի, Սելանիկի, Ատանայի եւ Հալէպի տիպար—ագարակներուն մէջ, որպէս զի տարուէ տարի գաւառներէն ուզուած թթենիի տունկերը կարենայ հոգալ։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ գործակատար Մ. Կէշով, կ'ըսուի թէ, ուրիշ պաշտօնի պիտի կոչուի, և անոր տեղ Պոլիս պիտի գայ Վիեննայի պուլկար գործակատար Մ. Սըրմաճիէվ։

ՄՇՈՑ գաւառին դատական քննիչը տեղեկագրած է թէ տեղւոյն կառավարական պաշտօնատան մէջ հիւանդանոցի յարմար վայր մը չգտնուելով, հիւանդացող բանտարկեալք բանտին մէջ կ'դարմանուին, բան մը որ անպատեհութենէ զերծ չէ։

ԷՆԿԻՒՐԻԷ կ'գրեն թէ Թուրք արուեստագէտ մը ֆօնօկրաֆի խողովակներուն բաղադրութիւնը քննելով, յաջողեր է նոր բաղադրութիւն մը յօրինել նոյն ինքն Էնկիւրիի մէջ գտնուած տեսակ մը հողէն, և հիմա Պոլսոյ մէջ ֆօնօկրաֆ ծախողներուն պէտքերը կ'հոգայ, իւրաքանչիւրը 30 փարայի։ Յանձնարարութիւնք այնքան շատ են, որ հնարիչը շատ անգամ չի հասնիր զանոնք ժամանակին հոգալու։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Սըվազէ Պատրիարքարան հասած հանրագրութիւն մը կ'գանգատի տեղւոյն ազգային կրթական անգոհացուցիչ վիճակէն, որուն հետեւանօք բազմաթիւ հայ մանուկներ օտար վարժարաններ կ'յաճախեն։ Քանիցս բողոքներ եղեր են առաջնորդ Սրբազանին, բայց օ և է արդիւնք չէ տեսնուեր։ Առաջնորդ Սրբազանը բողոքարկուները կ'օրօրէ եղեր, «ժողովներ պիտի կազմեմ, պէտք եղած կարգադրութիւնները պիտի ընեմ» ըսելով, և միւս կողմէ կ'պատրաստուի Թոքատ երթալ։ Հանրագրութիւնն ստորագրողները կը խնդրեն Պատրիարքարանէ որ հարկ եղած հրահանգները տրուին առաջնորդ Սրբազանին, որպէս զի Ա.—Տեղւոյն Տ. Կրօնիգէս քահանան միանգամ ընդ միշտ կրօնական ժողովոյ անդամակցութենէ հրաժարեցուցուի։ Բ.—Հոգաբարձու կոչուած անօգուտ մարմինը լուծուի և վարժարանաց ու ազգային կալուածոց համար արժանաւոր անձերէ խնամակալութիւն մ'ընտրուի։ Գ.—Ազգ. վարչութեան կրկին ժողովները կազմակերպուին։ Դ.— Տեղական ազգ. գործերու մէջ չխառնուելու համար պաշտօնապէս արգիլուած Մ. Սինեկ Մեծմորուքեան անուն անձը միանգամ ընդ միշտ հեռացուցուի, և Ե.—Շնորհքով վանական խորհուրդ մը կազմուի Ս. Նշան վանուց համար։ Հանրագրութիւնը կ'յայտնէ որ, եթէ Պատրիարքարանն այս անգամ ալ լուռ մնայ այս խնդրոյ առթիւ, և հարկ եղածը գործադրելու հրահանգ չտայ Առաջնորդին, որոշած են Հռոմէական եկեղեցւոյ գիրկը դիմել։

—Ս. Պատրիարքը կիրակի օր օգափոխութեան համար Եէնիքէօյ գնաց և երէկ ալ նոյն կողմերը պտոյտներ կատարեց։ Կ'յուսացուի որ Ն. Սրբազնութիւն այսօր Պատրիարքարան իջնէ։

—Իզմիրի Առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Արքեպիսկոպոսի յանձնարարութեամբ Տ. Յակոբ Աչոտ Սրբազան Մանիսա երթալով, տեղւոյն եկեղեցւոյն վրայ քահանայ ձեռնադրեր է Տիրացու Յակոբ Դարբինեանը, անուանելով զայն Տ. Մեսրոպ քահանայ։

—Սըվազի Առաջնորդ Տ. Պետրոս Արքեպիսկոպոս Սեպտ. 10ի կիրակի օրը՝ Ասլանեան Գարեգին սարկաւագը վարդապետ ձեռնադրեր է, անուանելով զայն Տ. Գէորգ վարդապետ։ Նոյնպէս Երզնկայի ազգայիններէն Գէորգ անուն անձը քահանայ ձեռնադրեր է, կոչելով զայն Տ. Ովսէպէս քահանայ։

—Տեսչական Խորհրդոյ յանձնարարութեան համաձայն, արձանագրութեան դիւանի տեսուչ Մելիքեան Մկրտիչ էֆ. կիրակի օր Պէօյիւքտէրէ երթալով, տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ անդամոց հետ քննութիւն կատարեց եկեղեցւոյ մատակարարութեան եղանակին վրայ, և արդիւնքը տեղեկագրով մը մատոյց ձեռնհաս մարմնոյն։

—Վեհ. Շահն Առիւծ Արև պատուանշանին ասպետական աստիճանը տուած է Տատեան Առաքել պէյի, նոյն պատուանշանին Բ. աստիճանը՝ Նշաստաճեան Մագսուտ էֆ.ի, և Գ. աստիճանը՝ Կայս. Անձնական Գանձուն դիւանի տնօրէն և Շիրքէթի Խայրիէի Վարչական ժողովոյ անդամ Յարութիւն Չէքի էֆ.ի։

ՏՔԹ. ԽՈՒԽՈՒՌՈՒՆԻ

Կ'դարմանէ ներքին և արտաքին ամէն տեսակ հիւանդութիւնները, նոյնպէս գաղղիական ախտը, ծննդամիզային և մորթային հիւանդութիւնները, մասնագէտ է մանաւանդ ստամոքսի և աղիքներու հիւանդութեանց։ Տքթ. Խուխուռունիի գլխաւոր յատկութիւնն է որ նախնի բժշկութեան ալ տեղեակ է և աւելի բուսական դեղերով կ'դարմանէ քան թէ քիմիական.— Կ'գտնուի ամէն օր իր բնակարանը, Սիրկէճի վերին Իճատիէ կարապետ Խալֆայի այգիին դէմ, Դչ. օրերը 7—9 ձրի կ'դարմանէ։ Գչ. և Շբ. օրերը 6—8 Նեի-գարու հիւանդ կ'ընդունի իր նախկին բնակարանը։ 25—14

ԻՒՆԻՕՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1828—1829

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1899ի վերջը հատուցեալ վնասք	240	Միլիոն	Ֆրանք
1899ին գանձուած ապահովագին	19 1/2	»	»
Դրամագլուխ և պահեստ	105	»	»
Ապահովագրեալ դրամագլուխ	18	Միլիառ	»

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1889ի վերջը հատուցեալ վնասք	99	Միլիոն	Ֆրանք
Ընթացիկ ապահովագրութիւնք	253	»	»
Դրամագլուխ և պահեստք	150	»	»

որ ընթացիկ ապահովագրութեանց գումարին հետ կ'համեմատի 60 % — ինչ որ «Իւնիօն»ի ապահովեալներուն կ'ընծայէ հաւաստի երաշխաւորութիւն մը ՈՐՈՒՆ ՆՄԱՆԸ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ ԳՏՆԵԼ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԳՈՐԾՈՂ ՈՒՐԻՇ Ո ԵՒ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՔՈՎ։

Արեւելքի համար մասնաւոր սակագին չկայ։ Նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի գերազանց քան ուրիշ ո՛ և է ընկերութեան պայմանները։ Շահաբաժիններու տարուէ տարի անմիջական վճարում, որով «Իւնիօն»ի ապահովագրուողք ՁԵՐԾ են այն փոփոխութիւններէն և յուսախաբութիւններէն, որոց կ'ենթարկուին միշտ այն անձինք, որ Շահաբաժիններու բարդման (accumulation des bénéfices) ՑՈՒՐԻ և ՎՆԱՍԱԿԱՐ դրութեամբ գործող ընկերութեանց կ'ապահովագրուին։

Ընկերութեան դրամատունն է
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Տնօրէնութիւն
Կ. Պոլիս, Կալաթա, Թահթա—Պուրուն Խան, Օսմ. Պանքային դիմացը

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ.

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

ԴԻԷՆՉԻՆ, 5 (?) Հոկտ.—Գերման ջոկատ մը Դիէնձինէ քանի մը մղոն դէպ ի հարաւ հանդիպեցաւ 800 չինացի զօրքերու, Կաֆամարտիկներու կերպարանք մտած։ Գերմանք ետ մղուելով պարտաւորուեցան Դիէնձին քաշուիլ։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, 8 Հոկտ.—Չինական դեսպան Վու Դինկ Ֆանկ իմացուց արտաքին գործոց նախարար Մր. Հէյի թէ լուր առած է որ չինական արքունիքը ճամբայ ելած է Սի—կեան—Ֆու երթալու համար (Նոր Մայրաքաղաք Չինաստանի, Շէնսի նահանգին մէջ։ Ասկէց կ'հասկցուի որ չինական կառավարութիւնը միտք չունի Տէրութեանց առաջարկին հաւանելով Բեքին դառնալու։ Մ. ԽՄԲ.)

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 8 Հոկտ. — Ռուս պաշտօնական զեկուցման համեմատ, Ռուսք Հոկտ. 1ին գրաւեր են զՄուքտէն (չինական նուիրական քաղաք ի Մանջուրիա), ուր ձեռք ձգեր են բազմաթիւ թնդանօթներ։ Ռուսաց կորուստներն եղած են 3 սպայ վիրաւորուած 10 զինուորք սպաննուած և 64 վիրաւորուած։

ՊՈՒՔՐԷՇ, 8 Հոկտ.—Խորհրդարանը բացուեցաւ արքայական պատգամագրով մը, զոր կարդաց նախարարապետը։ Նախկին նախարարապետ Մ. Քանդաքիւզէն Երեսփ. Ժողովոյ նախագահ ընտրուեցաւ։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

ՓԱՐԻԶ, 8 Հոկտ. — Չինաստանէ այսօր առնուած հեռագրեր կ'հաստատեն թէ ռուս եւ ճարոնցի զինուորք Բեքինէ կ'քաշուին։ Ընդհակառակն անգլիական զօրագունդերը ձմեռը Բեքինի մէջ անցընելու պատրաստութիւններ կ'տեսնեն։

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Հոկտ.—Դիէնձինէ առնուած լուրեր կ'ըսեն թէ Լի Հունկ Չանկ տակաւին Բեքին պիտի չերթայ եղեր։ Խոստացեր է եղեր Մանջուրիան Ռուսիոյ թողուլ, պայմանաւ որ Ռուսիա Տէրութիւններն համոզէ հաշտութեան վրայ բանակցելու։

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Հոկտ.—Ամերիկեան Զօրավար Չաֆի հաւաստուած է թէ Լի Հունկ Չանկ բոլորովին ռուսական ազդեցութեան ներքեւ կ'գտնուի։

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Հոկտ.—Երկիւղ կայ թէ Չինացիք Շանկայի վրայ յարձակում պիտի ընեն։ Միջազգային նաւատորմիղը փութոյ պնդութեամբ կ'հսկէ չինական յածանաւերուն վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Հոկտ.—Հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ չինացի նախարարք խռովութեանց պարագլուխ մատնանիշ ըրած են Դուան իշխանն, Քանկ—Ջանկ իշխանն եւ ուրիշ ջոջեր։

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ.Ո.	24	11 1/2
Ամենէն բարձր գին	»	24	12 1/2
Ամենէն վար գին	»	24	11
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	110	—
Ամենէն բարձր գին	»	110	37 1/2
Ամենէն վար գին	»	109	75
Թրանսվալ	»	79	50
Ամենէն բարձր գին	»	79	50

ԲԱՑՈՒՄ Սեպտ. 26/9 Հոկտ.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ.Ո.	24	11
» » ժամ 4 ու կէսին		24	11
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	109	50
» » ժմ. 4 1/2ին		109	50
Թամպաքոյ բաժնեթ.	Դրշ.	622	1/2
» պարտամ.	Ֆր.	465	—
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	Ֆր.	273	—
Քարած. Կ.Պոլսոյ	»	459	—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ.Ո.	4	15
Անատօլուի Եկթ. պարտ.	Ֆր.	495	—
» բաժն.	Ա.Ո.	8	30
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	Ֆր.	262	—
Թրանսվալ	»	79	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Թ. Ոսկի	—	65
» ութ օրուան	»	1	70
Ռումէլի Երկթղ. »	Ֆր.	2	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	Դրշ.	87	25
Անգլիական ոսկի	»	110	05
Ռուս. Իմփէրիալ	»	90	—
Մէճիտիէ արծաթ	»	107	29
Քրէմիէ	»	51	04
Մէճիտիէ	»	98	20
Ռուպլ թղթադրամ	»	8	62

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղշ.	108	17 1/2
» » Առետր. Թղթ.	»	108	07 1/2
» չէք	»	109	1/2
Բարիզ 3 ամիս Պնքյի Թղթ.	Ֆր.	23	12 1/2
» » Առետր. Թղթ.	»	23	17 1/2
» չէք	»	22	96 1/4
Վիեննա մանտա 8 օր	քուրօն	22	13
Պէրլին չէք	մարք	18	71
Օտեսա չէք	րուպլ	—	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Հոկտ.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա.Ո.	45	87
» » » Գ.	»	25	—
» » » Դ.) բաց.	»	22	18
) գոց.	»	22	18
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11	37
Եգիպտական միացեալ	»	105	25
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	99	06
Այտընի Երկաթուղի	»	10	—
Փոխառութիւն Գումարու	»	82	—
Իտալական Ռանթ 5 %	»	—	—
Հելլենական » 1881	»	38	50
» » 1884	»	38	50
Մոնոփոլ Հելլենական 4 %	»	42	—
Պուլկր. փոխառ. 1888	»	84	—
» նոր 6 % 1892	»	83	50
Փոխառ. Բարիզի վրայ	»	25	36 1/4
Թրանսվալ	»	3	25
Դրամազեղչ	»	4	—

ՊԷՐԼԻՆ, 8 Հոկտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	—	—
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	106	50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	260
Դրամազեղչ	»	5	—
Տէֆանս Լօն. նոր փոխ".	»	—	—

ՓԱՐԻԶ, 8 Հոկտ.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	Ֆր.	22	57
) գոց.	»	22	57
» » » Գ.	»	25	25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	538	—
Օսմանիյէ	»	—	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	100	07
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	111	50
Քրէտի Լիոնէ	»	1079	—
Պանք տը Բարի	»	1092	—
Իտալական Ռանթ	»	93	70
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	135
Թրանսվալ	»	81	—
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3	—

ՎԻԵՆՆԱ, 8 Հոկտ.

Փոխառ. Բարիզի վրայ	քուրօն	96	40
» Լոնտոնի վրայ	»	242	10
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	105	20
Օսմ. Ռէժի	»	297	50
Դրամազեղչ		4	1/2

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹԻ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 14,409,089 10.1
ՀԱՍՈՅԹ 1899 ՏԱՐԻՈՅ 3,073,226 13.11

ՆՈՐԹԻՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,509,273
ՀԱՍՈՅԹ 1899 ՏԱՐԻՈՅ 1,187,296

Ընկերութիւնքս իրենց Կ. Պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրագնի պայմանով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց տուեալը, բաղդատմամբ այն չափազանց ապահովութեան զոր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի միթերեալ գումարներուն առատութեամբ։—Նաեւ երբ ապացոյց իրենց ճառատութեան, միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած փոխանն 34,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

‹ՄԱՐԻԹԱՅՄ›

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000   ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւաց եւ առագաստանաւաց մէջի ապրանքներն եւ դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 21 եւ 22 կը. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Ե. ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

WESTERN ASSURANCE COMPANY

ՈՒԷՍՏԸՐՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԴՈՐՈՆԴՕ ԵՒ Ի ԼՈՆՏՈՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851 ԻՆ
ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՑԱՏՈՒԿ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎԸ

Պատրաստ դրամ եւ տարեկան հասոյթ Անգլ. Ոսկի 1,250,000

Հիմնուելէն ի վեր հատուցած փնասները Անգլ. Ոսկի 6,000,000

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ Ի ԼՈՆՏՈՆ

ԱՊԸՐՏԻՆԻ ԿՈՄՍ G. C. M. G. (Նախագահ)
ՍԸՐ ՃՕՆ ՊԷՆՆԷՊՈՒԷՅ Bart. M. P.
ՄՐ. ՃԷՅՄՍ ՍԹԻՎԷՆՍԸՆ. (Կրտսեր եւ Ընկ. Լոնտոն)

Ուէսդըրն Ընկերութիւնը՝

1° Հրդեհի դէմ ամէն կարգի գործեր կ'ապահովագրէ առանց բացառութեան եւ էն նպաստաւոր պայմաններով.

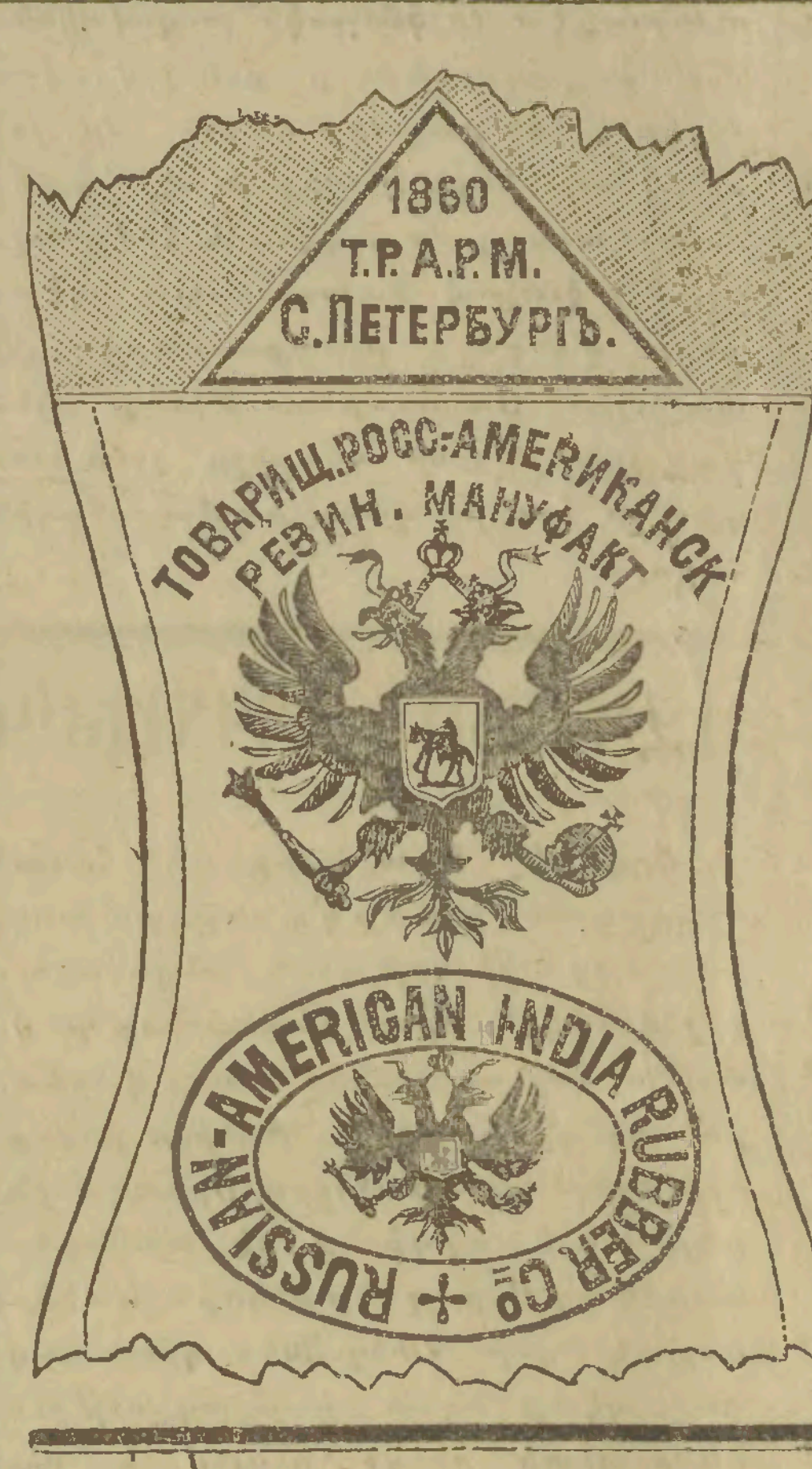
2° Վնասները անդլոյն վրայ կ'հատուցանէ անմիջապէս եւ առատաձեռնութեամբ.

3° Իր վճարեալ դրամագլխին մեծութեամբն ի վիճակի է անգլ. ամենամեծ ընկերութեանց համահաւասար հաշւոյ քամարներ ապահովագրելու։

Ընկերութեան դրամատունն է Պանք օֆ Մօնթրէալ Լոնտոն

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Անանիատի խան 20, 21, 22

Ց. Գ. — Գոհացուցիչ վարձք կ'տրուի դեր գործակալներու եւ միջնորդներու։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ԼԱՍԹԻՔՆԵՐ

Ռուսական ճշմարիտ լասթիքները խիստ քիչցած են հրապարակի վրայ եւ ընդհանրապէս կեղծ լասթիքներ են որ կ'ծախուին անոնց տեղ։

Անոնք որ կ'փափաքին ռուսական ճշմարիտ լասթիք քալօշներ գնել, պէտք է ուշադրութեամբ փնտռեն ներքանին վրայ 1860 թուականն ու հոս նշանակուած եռանկին մարքաները։ Այս նշանները չկրող լասթիքները կեղծ են ու բնաւ չեն գիմանար։

Կեդրոնատեղին է՝ ՄԵՐՃԱՆՕՖ վաճառատունը Կ. Պոլիս, Պահճէ գաբու, Մէյտանճըգ փողոց, Թիւ 54–56։

Կ'ծախուի նաեւ Ղալաթիա Պոմիսիոն խանի տակ Թրամվէյի գծին վրայ Իլիա Մարինօի Թիւ 8 վաճառատունը։ 11

كپسول دوقتور ضيا

CAPSULES DE Dr. ZIA

ԳԱԲՍԻՒԼ ՏՔԴ. ԶԻԱ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ԴԵՂԱԳՈՐԾ ԱՆՏՕՆ ՔՕԼՕԼԵԱՆԷ

Սեռական ախտերէ աւելի վտանգաւոր եւ ծանր հետեւանքներ ունեցող ուրիշ հիւանդութիւն չգտնուիլը ծանօթ է ամենուն։ Այդ հիւանդութիւնը բուժելու կարողութիւն ունեցող Տքդ. Զիա քափսիւլները, որք բոլոր բժիշկներու կողմէ փորձուած են, կ'յանձնարարուին այդ տեսակ հիւանդութիւն ունեցողներուն։ Այս քափսիւլներն առանց ցաւ կամ խիթ պատճառելու եւ ստամոքսը խանգարելու, իրենց բուժիչ ազդեցութիւնը կ'ներգործեն հիւանդին վրայ։

Կ'ծախուին Պահչէ Գաբուի պահականոցին դիմացը, Սթամպօլլուեան խանին մէջ Թիւ 5 «Օսմ. Էքզթրէ տը Քինքինա» մթերանոցն եւ բոլոր դեղավաճառներուն եւ դեղագործներուն քով։ 25—22

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դժուարամարսութիւնը, ստամոքսի քայխիլը, փսխելը, խիթերն ու ախորժակի պակասը, առողջութիւնը խանգարելով մարմինը կը փճացնեն։ Ստամոքսի հիւանդութիւնները ընդհանրապէս յամառ կըլլան եւ հետեւաբար դժուար կը բժշկուին։ Բարիզի առաջնակարգ բժիշկներէն Բրօֆ. Թիզի երկար փորձերէ ու աշխատութենէ վերջ յաջողած է պատրաստել ԷԼԻՔՍԻՐ ԹԻԶԻ անուն դեղ մը որ ամէն կարգի ստամոքսի հիւանդութիւնները բուժելու հրաշալի յատկութիւնն ունի։ Մարդուս մնունդը կաղմող ալիւրային, մսային եւ իւղային նիւթերը մարսելու համար ստամոքսին մէջ զատ զատ գործարաններ կան, որոնց իւրաքանչիւրին մէջ պատրաստուած խմորը իր ճիւղին յատուկ մնունդը մարսելով արիւնի, միսի եւ ոսկորի կը վերածէ զայն։ ԷԼԻՔՍԻՐ ԹԻԶԻՆ ամէն կարգի մնունդները մարսեցնող այս երեք խմորներն ալ կը պարունակէ իր մէջ եւ ստամոքսի ամէն տեսակ հիւանդութեանց, դժուարամարսութեան համար փորձուած ու անվրէպ դարման է։ Կը ծախուի մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու գլխաւոր դեղարաններուն ու մթերանոցներուն մէջ։

ԵՐՋԱՆԻԿ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸ

Արհեստով դերձակ եմ. երեք տարի տառապեցայ ստամոքսի սոսկալի հիւանդութեան մը ենթարկուեցայ. Նախ ախորժակս պակսեցաւ, յետոյ քանի կերած մէկ քանի պատառներս չկրցի մարսել. ստամոքսիս խիթերն անհանգիստ ըրին զիս, բանս գործս երեսի վրայ ձգելով անկողին ինկայ, թշուառ վիճակի մէջ։ Խեղճ ամուսինս չուարած՝ ամէն օր նոր դեղ մը կը փորձէր, առանց յաջողելու ժամ մը ցաւերս հանդարտեցնել։ Բժշկի յանձնարարութեամբ էքսթրէ տը Մալթ Ֆրանսէ Տէժարտէն անուն ՏԷԺԱՐՏԷՆԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ գործածել սկսայ, եւ քանի մը շիշ վերջ ստամոքսս սկսաւ հանգստանալ, ցաւերս պակսեցան, ախորժակս բացուեցաւ եւ սկսայ քիչ քիչ կերակուր ուտել։

ԷՔՍԹՐԷ ՏԸ ՄԱԼԹ ՖՐԱՆՍԷ ՏԷԺԱՐՏԷՆ անուն ՏԷԺԱՐՏԷՆ ԳԱՐԵՋՈՒՐԻՆ հրաշալի ազդեցութիւնը տեսնելով չարունակեցի եւ բոլորովին բժշկուեցայ։ Հիմայ դժուարամարս կերակուրներն անգամ կ'մարսեմ, ստամոքսի հիւանդութիւն չունիմ ու առողջուած պէս արհեստիս կ'պարապիմ։ Հաճեցէք հրատարակել սոյն նամակս, որպէս զի օգտուին անոնք որ կը տառապին ստամոքսի հիւանդութիւններէ։

Հալէպ Հաճի Մուսա խանի մօտերը դերձակ Սէլիմ

ՏԷԺԱՐՏԷՆԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու դեղարաններուն եւ դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 13—8

Շքեղ ու նորաձեւ հագուստ գնել ուզողները՝ կ'հրաւիրուին Կ. Պոլիս Սուլթան համամ Հաճօբուլօ խանի նորաշէն վերնայարկի անկիւնը Թիւ 33

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Նոր հայ վաճառատունն ուր կը գտնուին բալթօներ, բարտըսիւներ, ռըտէնկօթներ, բանթալօններ եւ ամբողջ քօսթիւմներ։

Պոլսոյ հագուստի վաճառատուններն յաճախողներն համակիր գտնուած են միշտ Արտակ Մօսիկեանի, որ չատ տարիներ տնօրինութիւնը վարած է բազմաթիւ նոյն կարգի վաճառատանց, եւ իր ուղղութեամբ, սիրաշահութեամբ ու ձեռնհասութեամբ սիրելի եղած է ամենուն։ Այս անգամ ալ, «Ալլահ գէրիմ» (Աստուած մեծ է) լոզունգով գովեստիւ գաղափարով առաջնորդուած, այս նոր վաճառատունն իր հաշուոյն հիմնելով, կ'յայտարարէ թէ յարգոյ հասարակութիւնն ամէն տեղէ աւելի գոհացում պիտի գտնայ սոյն Հաճի Շահին վաճառատան մէջ, ուր կերպասի ընտրութեան, ձեւի ու կարի ամենամեծ խնամ կ'տարուի իր ուղղակի հսկողութեան ներքեւ։ Ազնիւ յաճախորդները, Հաճօբուլօ խանի վերնայարկի սանդուղներէն ելնելու ձանձրոյթը թող հաճին կրել, փոխարէն պիտի ունենան հագուստներ ըստ ճաշակի, էժանագոյնի, ինչ որ իրենց հոգնութիւնը չուտով կ'անցնէ եւ ուրախ պիտի ըլլան գնելով, հաստատուն ու էժան։

Վերջին գին Թիւն 2 ղրուշ.—Կիրակի օրերը վաճառատունը բաց է։ 29

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

Վիալի գինին որ Քինքինայէ, միսի հիւթէ, ֆօսֆաթ տը շօէ եւ ջրային ու ոսկրային դրութիւնը զարգացնելու անհրաժեշտ նիւթերէ բաղադրուած կազդուրիչ ըմպելի մ'է, ամէնէն աղդու դեղն է որ կ'բուժէ արեան աղքատութիւնը, դեղնութիւնը, թոքախտ, ստամոքսի ցաւերը, դժուարամարսութիւնն ու փորլուծութիւնը։ Նոր ապաքինողներ, ծերեր, կիներ, աղջիկներ, տկար կազմ ունեցողներ եւ տքնութեան մէջ նիհարցող պատանիներ՝ գործածելով Վիալի Գինին, նոր ոյժ կստանան։ Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու դեղարանաց եւ դեղի մթերանոցներու մէջ։ 53—38

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լէյվըրբուլ եւ Աւրոպայէ Պոլիս ճամբայ գնացող նաւերը

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վէքդօրիան	10500	Ֆլորիտան	3500
Ամէրիքան	10500	Էմբրէյսըն	3500
Քէնադիան	10500	Բըրֆիրըն	3000
Լանքաստրեան	9000	Ալճէրեան	2500
Ճէյմայքան	9000	Արապեան	35 9
Գօլըմպիան	8000	Աթէնեան	2500
Ձորճեան	8000	Անաթոլեան	2500
Գօլիֆօրնիան	8000	Ալպանեան	2500
Ֆլէքսիքան	8000	Լէսպեան	2000
Ֆալէքսիան	3700	Մեքսիկօ	900
Վիքթէրեան	3700	Օրէգօն	800
Ֆլիմէնեան	3700	Լիմաքսէն	800
Ֆոգիան	3500		

Ապրանքի ատերէն կ'ընդունի թէ իւրենց ապրանքը ուղղակի փոխադրելու կամ Ղալաթիայ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը գրել չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1 Ղալաթիա

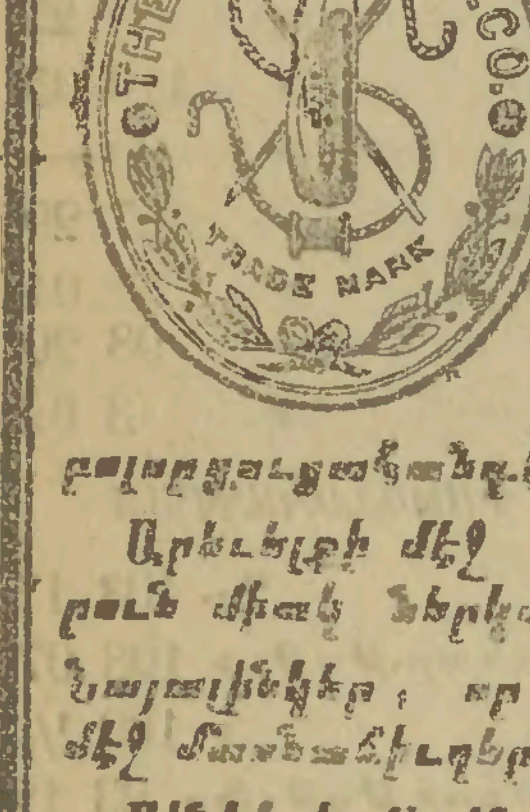
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 23, Պապը Ալի ճատտէսի

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Ժ. ՆԱՑՏԼԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զսւա անգլ. պարգեւատրեալ առկատուութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, եւ բոլոր քնառներէները, դերձակներն ու կօշկակարներն լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պարգեւայ վկայական եւ չքանշան տուցած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Արեւելքի մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ Ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկէր, որ բազմաթիւ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝

Պէրա, Շիշլի ճամբայ, Ղալաթիա Մէրտայի գիմաց.

Ղալաթիա) Սինկէր խան, Թիւնէլին եւեւ.
) Թրամվայի կայարանին դիմաց.
) Սուլթան Համամ Թիւ 2.

Ստամպօլ) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթաւրիօնին դիմաց Թիւ 13.

Կեդծեմներէն զգուշանալու համար վերինշանին ուշադրութիւն ընելու է։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան 7 մէճտ. 6 ամս. 3½. 3 ամս. 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ։ Արտասահման 40 Ֆր. 6 ամս 20, 3 ամս. 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Ռուսիոյ։

ԿԱՐԵՒՈՐ Է ԳԻՏՆԱԼ թէ մեզի ղրկուած յօդուածները եւ այլն եթէ չորս ծայրերը կտրուած պահարանի մէջ դրուին, միայն 5 կամ 10 փարանոց փոստայի փուլ փակցնել բաւական է համաձայն Ցոլթատարական օրէնքին։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.—ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՈՆԴԷՊԷՆ (26)

ԲԱԽՏԻՆ ՋՈՀԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ   ԿՈՄՍՈՒՀԻ ՄԱՐՍԷԼ.—ԺԷ.

—Կարծեմ օգտակար է խուզարկութիւն մը կատարել այդ մարդուն տաղաւարին մէջ, ինչ կ'ըսէք, հարցուց Ընդհանուր Դատախազը։

—Այդ խուզարկութիւնը պիտի ըլլայ, բայց ետքը։ Դուռները կղպուած են։ Հետեւաբար մարդ չի կրնար ներս մտնել։

—Մ. տը Լակարտի դիակին համար ի՞նչ որոշեցիք։

—Թո՛ղ հոս մնայ, ոստիկաններու հսկողութեան տակ, մինչեւ որ այրի Տիկին Տը Լակարտը տեսնեմ ու հարցաքննեմ։ Այս պաշտօնը շատ տաժանելի է ինծի համար, որովհետեւ, ինչպէս գիտէք, հանգուցեալին ու ընտանիքին անձնուէր բարեկամն էի։ Շատ կ'փափաքէի, հաւատացէ՛ք, որ այս զարհուրելի ոճրին քննութիւնը պաշտօնակիցներէս միոյն յանձնած ըլլայիք։ Վերջապէս ընդունեցի այս գործը, զոր ի գլուխ հանելով, պիտի կատարեմ ինչպէս կատարած եմ ցարդ, եւ ինչպէս կ'յուսամ կատարել միշտ,— իմ պարտաւորութի՛ւնս....։

Այս խօսքեր, վէտի ու արժանաւորութեան չեչտով մ'արտասանուած, խորապէս ազդեցին ներկաներուն վրայ։ Ընդհանուր Դատախազը Ֆիլիբի ձեռքը սեղմեց յուզմամբ։

—Իրաւունք ունիք, ըսաւ։ Գործերնիդ տաժանելի պիտի ըլլայ, բայց պարտաւորութեան կատարումը ձեր բարեկամին վրէժը լուծած ըլլալու անհուն ուրախութիւնը պիտի պարգեւէ ձեզ։

—Ճի՛շդ է, մրմռաց Ֆիլիբ, կ'երդնո՛ւմ որ պիտի լուծեմ բարեկամիս վրէժը։ Ցետոյ հրամայեց Բոլ Ժիրէն բերել։ Բանտուորներուն պետն Հարցաքննիչ Դատաւորին առջեւ ելնելուն պէս ըսաւ.—Դեռ վար պիտի դնէ՞ք զիս։ Գո՛րծ ունիմ։ Վարպետս կարգ մը հրահանգներ տուած է զորս պիտի գործադրեմ։

—Հի՛մա կ'երթաք, պատասխանեց Բէրվէն։ Դեռ հարցումներ ունիմ։

Հարցումը չսկսած, դուռը բացուեցաւ եւ տասնապետը ներս մտաւ։ Հարցաքննիչ Դատաւորին տնօր երեսը նայեցաւ պաշտօնին արդիւնքն հասկնալու։

—Ռըմի ըսուած մարդն հո՛ս է, Տէր իմ, ըսաւ տասնապետը։—Հարցաքննիչ Դատաւորին հրամանով, Ժան Ռըմի ներս բերուեցաւ։ Նայուածքն անհերկիւղ էր եւ համակրելի դէմքն ուղղամտութիւն եւ տնկեղծութիւն կ'արտայայտէր։ Հասակը միջակէն վեր եւ կազմուածքն հաստատուն։ Լայն ուսերու կրթնած հաստ պարանոցին վրայ պինդ բանած էր զօրաւոր գլուխը, խիտ ու ալեծաղիկ մազերով չրջանակուած։ Աշխատութեան զգեստն հագած ըլլալով, չապիկին թեւերը մինչեւ արմուկը վեր սոթթուած էին եւ ջղուտ դաստակներն երեւան կ'հանէին։ Կաշիէ գոգնոց մը կապած էր առջեւը։ Հագած մոյկերը սեւցած էին շատ գործածուելէն եւ մուրճի հարուածներով երկաթը ծեծած պահուն ոտքին վրայէն ինկած մետաղի աղտերէն։ Հարցաքննիչ Դատաւորին սենեակը մտնելով Բոլ Ժիրէն տեսաւ։ —Ա՛, դո՞ւն ալ հոս ես, ըսաւ ամենահանդարտ ձայնով մը։ Ի՞նչ կ'ուզեն մենէ։

Ֆիլիբ տը Բէրվէն արագ նայուածքով մը չրջապատեց նորեկը։ Դիմագծերն յանկարծ անսովոր արտայայտութիւն մ'առին։

—Քանի մը բաներ պիտի հարցնեմ, ըսաւ իբր պատասխան այն հարցումին զոր դարբինն ըրած էր Ժիրէի։

—Բանե՞ր պիտի հարցնէ՛ք։ Ի՞նչի վրայ։ Պատրա՛ստ եմ, եթէ կրնամ։

Հարցաքննիչ Դատաւորը միշտ կ'դիտէր Ժան Ռըմին։ Բայց իր նայուածքն հաստատուած էր աւելի անոր հագած զգեստին քան դէմքին վրայ։ Կէտ մը մանաւանդ իր ուշադրութիւնը գրաւած էր։

—Հաճեցէ՛ք հարցումներուս պատասխանել, ըսաւ չոր ու բիրտ ձայնով մը։

—Նախ՝ ո՞վ էք դուք, հարցուց դարբինը, վիրաւորուելով այս բրտութենէն զոր չէր կրնար բացատրել։ Արդարութեան պաշտօնեայ մ'էք անշուշտ, ինչպէս կ'երեւայ ձեր չուրջը գտնուող ոստիկաններէն։ Բայց ի՞նչ իրաւունքով եւ ի՞նչ պատճառաւ հոս կանչեցիք զիս։

—Ես Հարցաքննիչ Դատաւոր եմ, ըսաւ Ֆիլիբ։ Ահա՛ Ընդհանուր Դատախազը։ Հիմա պիտի հասկնաք թէ ինչո՞ւ կանչեցի ձեզ։ Ձեր պարտքն է ինծի պատասխանել։ Նախ՝ ի՞նչ է անուննիդ ու մականուննիդ։

Հարցաքննիչ Դատաւորը, Ընդհանուր Դատախազ բառերը լսելով, Ռըմի յօնքերը պռստեց եւ նայեցաւ Բոլ Ժիրէի, որ նշան կ'ընէր հանդարտ մնալու։

—Անունս Օգիւստ—Ժան Ռըմի է, պատասխանեց։

—Ո՞ւր ծնած էք։

—Բարիզ։

—Ե՞րբ։

—1850 Փետրվար 9ին։

—Ո՞ւր կ'բնակիք։

—Առ այժմ ի Ժուանվիլ, Բոռի փողոց, կոճատրուած պանդոկ մը։

—Բոլ Ժիրէի՞ն տեղը։

—Այո՛։

—Բարիզի մէջ տուն չունի՞ք։

—Ունիմ, բայց ամէն իրիկուն չեմ կրնար երթալ, որովհետեւ առտուն կանուխ գործիս գլուխը պէտք է գտնուիմ։ Ցոգնութեննէն զատ քսակիս ալ կ'դպչի, հակառակ այն դիւրութեանց զորս Երկաթուղւոյ ընկերութիւնները կ'ընծայեն գործաւորներուն։

—Բարիզ ո՞ւր կ'բնակիք։

—Ռօքէթ փողոց, Թիւ 151։

Ֆիլիբ սարսռաց եւ արագ նայուածք մը փոխանակեց միւս պաշտօնատարներուն հետ։ Հարցաքննիչ Դատաւորը՝ դարբինն հարցաքննելով հանդերձ՝ կը չարունակէր անոր զգեստները զննել տարօրինակ յամառութիւնով։

—Ռօքէթ փողոց, Թիւ 151ը ճիշդ այն բնակարանն է, զոր Բոլ Ժիրէ ներկայացուց ձեզ իբր իր տունը։

—Այո՛։ Չորս տարի է որ մէկ տուն կ'բնակինք։

Ոստիկանութեան Քօմիսէրին քարտուղարը միշտ կ'գրէր հարցումներն ու պատասխանները։ Ֆիլիբ տը Բէրվէն բռնուորներուն պետին դառնալով հարցուց.—Շատո՞նց կ'ճանչնաք զիրար։

—25 տարիէ ի վեր։

—25 տարիէ ի վե՛ր....։

—Մեր զինուորական ծառայութիւնը միասին կատարած ենք։ Երբ չրջանիս աւարտեցինք, իրարմէ չբաժնուեցանք։ Մէկ վարպետի քով ծառայեցինք միշտ։

Այս բացատրութիւնը լսելէ ետքը, Ֆիլիբ սկսաւ դարբինն հարցաքննել։

—Ամուսնացա՞ծ էք։

—Այո՛, Տէ՛ր իմ։

—Զաւակներ ունի՞ք։

—Աղջիկ մը։

—Կինդ ու աղջիկդ ի՞նչ կ'ընեն։

—Կինս տունը կ'նայի, իսկ աղջիկս ծաղկարար է։

ԺԸ.

Ժան Ռըմի համբերելու առաքինութիւնը չունէր։ Ջիղերը կ'գրգռուէին բոլոր այս հարցումներէն, որոց պատճառն ու նպատակը չէր հասկնար։ Կ'ջանար հանդարտ մնալ, բայց այլ եւս ինքզինքը չկրցաւ բռնել երբ Հարցաքննիչ Դատաւորն հարցուց.—Արհեստնիդ ի՞նչ է։

—Տէր դատաւո՛ր...., պոռաց բարկութեամբ։ Ինծի չափ դո՛ւք ալ գիտէք արհեստս, քանի որ դարբնոցս մարդ ղրկեր էիք զիս կանչելու։ Աւելի զատ, կարծեմ թէ կաշիէ գոգնոցէս կրնաք գուշակել։ Զիս անանկ մը կ'հարցաքննէք իբր թէ ոճիրով մը ամբաստանուած ըլլամ։ Ես անանկ բան չունիմ։ Ձեր հարցումները ջիղերս կ'գրգռեն....։

—Լռեցէ՛ք, հրամայեց Ֆիլիբ բիրտ կերպով։

(Շար.)   Թարգմ. ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ